

ΣΤΑΜΑΤΙΟΣ ΣΠ. ΖΟΥΛΑΣ (Α.Μ. 99501)
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΟ ΜΑΘΗΜΑ:
"ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗ" ΜΕ ΘΕΜΑ:
<<ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΟΡΘΟΔΟΞΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΩΝ ΣΧΗΜΑΤΩΝ
(ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ, ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ, ΑΡΧΕΣ, ΣΤΑΣΕΙΣ) ΤΗΣ ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗΣ,
ΣΤΟΝ ΒΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΑΒΒΑ ΔΩΡΟΘΕΟΥ>>.

ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΤΟΥ Ε.Κ.Π.Α.
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ. ΤΟΜΕΑΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΛΑΤΡΕΙΑΣ,
ΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΠΟΙΜΑΝΣΕΩΣ.
ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ :Α.Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣ
ΑΘΗΝΑ 2002

Αββάς Δωρόθεος

Ο Αββάς Δωρόθεος έζησε στη Παλαιστίνη τον ΣΤ' μ.Χ. αιώνα. Η οικογένεια του πρέπει να ήταν χριστιανική και πλούσια, όπως φαίνεται από την εξαιρετική μόρφωση που έλαβε ο αββάς. Από την υπηρεσία του επίσης στο νοσοκομείο της Μονής Σερίδου, συμπεραίνουμε ότι είχε και γνώσεις ιατρικής. Ο Δωρόθεος στα έργα του θέλει να διδάξει ότι ο αγώνας των χριστιανών δεν είναι περιστατικός και χωρίς νόημα, αλλά προσωπική μαρτυρία για την εισαγωγή τους στη λυτρωτική πορεία της Εκκλησίας. Είναι διάβαση από την αμαρτία στην αρετή, συμμετοχή στο μυστήριο του θανάτου και της Αναστάσεως του Κυρίου. Τη πνευματική μας αναγέννηση τη δυσκολεύουν τα πάθη, που όπως συνήθιζε να λέει, μοιάζουν με τη μούχλα που είναι κρυμμένη στο καρβέλι του ψωμιού. Γι' αυτό πρέπει εγκαίρως να κόβονται πριν γεμίσουν όλη τη ψυχή μας. Και στη θέση τους να μπουν οι αντίστοιχες αρετές. Όχι μόνο ορισμένες αρετές, αλλά ν'ανυψώνεται συμμετρικά, όλο το οικοδόμημα των αρετών της ψυχής μας .

(Σημείωμα που χρησιμοποιήθηκε στην video-ταινία <ΠΑΘΗ & ΑΡΕΤΕΣ> του μτχιακού προγράμματος σπουδών μας).

*"Ἐν παντί πράγματι συμβαίνοντί μοι οὐδέποτε ἠθέλησα
ἀνθρωπίνη φρονήσει περιδραμεῖν ἑμαυτῶ. ἀλλ' αἰεὶ ποιῶ
μικρόν τὴν δύναμίν μου εἰς εἴ τι δήποτε καὶ ἀφῶ τό πᾶν
τῶ Θεῶ."*

Μετάφραση:

*Σέ καθετί πού μοῦ συμβαίνει ποτέ δέν θέλησα να
κατευθυνθῶ ἀπό τὴν ἀνθρώπινη σοφία καὶ νά στηριχθῶ σ'
αὐτήν, ἀλλὰ πάντοτε προσπαθῶ νά κάνω γιά καθετί ὅ,τι
μπορῶ καὶ ἀφήνω τὰ πάντα σὴν Πρόνοια τοῦ Θεοῦ.*

Ἄββᾶς Δωρόθεος

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πίνακας Περιεχομένων	σελ. 3
Είσαγωγή	σελ. 4
Βίος και πολιτεία τοῦ ἀββᾶ Δωροθέου	σελ. 7
Ἐντοπισμός τοῦ ὀκταπλοῦ σχήματος τοῦ συμβουλευτικοῦ "ποιμαίνειν", στόν βίο καί τό ἔργο τοῦ ἀββᾶ Δωροθέου	σελ. 11
Ἐντοπισμός τῶν τρισάφων λειτουργιῶν τοῦ συμβουλευτικοῦ "ποιμαίνειν", στόν βίο καί τό ἔργο τοῦ ἀββᾶ Δωροθέου	σελ. 20
Ἐντοπισμός τῶν τρισάφων ἀρχῶν τοῦ συμβουλευτικοῦ "ποιμαίνειν", στόν βίο καί τό ἔργο τοῦ ἀββᾶ Δωροθέου	σελ. 24
Ἐντοπισμός τῶν κυρίων καί τῶν ἐπιμέρους στάσεων τοῦ συμβουλευτικοῦ "ποιμαίνειν", στόν βίο καί τό ἔργο τοῦ ἀββᾶ Δωροθέου	σελ. 27
Ἐπίλογος	σελ. 32
Παράρτημα	σελ. 35
Βιβλιογραφία	σελ. 39
Συντομογραφίες	σελ. 40

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στήν παρούσα φροντιστηριακή, μεταπτυχιακή εργασία, μᾶς δίνεται ἡ εὐκαιρία ν' ἀσχοληθοῦμε μέ τήν μορφή καί τά ἔργα ἑνός γέροντος, ἑνός ἀββᾶ ἀπό τήν πατερική μας παράδοση, ἀπό σκοπιά καί ἔποψη τῆς Συμβουλευτικῆς Ποιμαντικῆς. Πιό συγκεκριμένα, θα ἐποπεύσουμε καί θ' ἀναζητήσουμε σιά *"Ἔργα Ἀσκητικά"* τοῦ ἀββᾶ Δωροθέου τό ὀκταπλοῦν σχῆμα τῶν κατηγοριῶν τοῦ ποιμαίνειν, τίς Λειτουργίες, τίς Ἀρχές καί τίς ἐπιμέρους στάσεις τοῦ ποιμαίνειν, ἐξ ἐπόψεως πάντοτε συμβουλευτικῆς.

Ὁ ἀββᾶς Δωρόθεος ὑπῆρξε ἅγιος μοναχός καί δραστήριος ἱεραπόστολος. Τά δῶρα τοῦ προσωπικοῦ ἁγιασμοῦ του δέν τά κράτησε γιά τόν ἑαυτό του. Ἡ ζωή τῆς ὑποταγῆς του γέμιζε μέ ἔργα ἀγάπης πού ἀνακούφιζαν ἀπό τούς σωματικούς πόνους τόν πλησίον καί φτέρωναν τήν ψυχή του γιά τήν ζωή τοῦ Πνεύματος. Ἡ κατά τό δυνατόν παρουσίαση τοῦ διπλοῦ αὐτοῦ στόχου τοῦ ἀββᾶ, δηλ. τῆς μοναχικῆς ἀγιότητας καί τῆς ἱεραποστολικῆς δραστηριότητάς του, εἶναι γιά μᾶς ἀκόμη ἕνα κίνητρο παρουσίας τῆς παρουσίας προσπάθειας.

Γενικότερα, οἱ γέροντες καί ἐν πολλοῖς Πατέρες τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μας, εἶχαν ὡς πρόωστο καί κυριώτατο μέλημά τους τήν περί ψυχῆς φροντίδα. Ἡ σωτηρία τῆς ψυχῆς τους μέ τήν διαρκή καί ἀδιάλειπτη ἐπικοινωνία μέ τόν Θεό, ὑπῆρξε τό κύριο ἔργο τους. Ἔτσι κάθε τι πού σκεπτόντουσαν ἢ ἔπρατταν αὐτοί οἱ γίγαντες τῆς Ὁρθόδοξης πίστεως, ἀποσκοποῦσε στήν πνευματική τους καλλιέργεια καί στόν ἐξαγνισμό τῆς ψυχῆς τους. Σπούδασαν ἐπισταμένως τήν ψυχική τους ζωή. Ὁλόκληρος ὁ βίος τους ὑπῆρξε συνεχῆ καί ἀκάματος, ὅσον ἀφοροῦσε τήν σπουδή τοῦ μυστηρίου τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου. Μέ τή συνεχῆ ἐνδοστρέφειά τους καί τήν ἐνδοσκόπηση τῶν βαθέων τῆς ψυχῆς τους πρώτα καί τῆς ψυχῆς τῶν ἀδελφῶν ἐν συνεχείᾳ, κατέστησαν ἔμπειροι γνῶστες καί ἀπαράμιλλοι ἐπιστήμονες τῆς θρησκευομένης κατ' ἀρχάς ψυχῆς. Βίωσαν σχεδόν μέ ἀπόλυτη συνέπεια τίς θρησκευτικές ἀλήθειες τῆς Θείας Ἀποκαλύψεως. Ὁ βίος τους στήν ἔρημο καί στίς Μονές, μακριά ἀπό κάθε συμβιβασμό ἢ νοθεία τῆς χριστιανικῆς τους συνείδησης ἀπό τό κοσμικό φρόνημα, ὑπῆρξε ἀπό θρησκευτικῆς ἀπόψεως ἀπολύτως γνήσιος. Ὅ.π. ἐβίωσαν ὡς

χριστιανική αλήθεια ή θεϊόν θέλημα. τό έβίωσαν, λαμβανομένης ύπ' όψιν τής ανθρωπίνης αδυναμίας, μέ απόλυτη συνέπεια. Οί Πατέρες αυτοί έξωτερικεύθηκαν μέ απόλυτη είλικρίνεια. Στά συγγράμματά τους περιέλαβαν, εκτός των άλλων, και τήν προσωπική τους πείρα, τήν όποία απέκτησαν μέ τήν άσκησιν, γιά όλες τίς όψεις και εκφάνσεις τής θρησκευτικής βίωσης (κι όχι μόνον)¹. Έξωτερικεύθηκαν είλικρινά και άδίστακτα, παραδίδοντας σέ μ'ας άνεκτίμητης άξίας περιγραφή και ανάλυση των θρησκευτικών βιωμάτων, αλλά και έξαιρέτα δείγματα εφαρμογής και άσκησης τής συμβουλευτικής, ώς ποιμαντική πράξη.

Οί μέθοδοί τους πολλές και ποικίλες. Η κυριότερη πάντως μέθοδος συμβουλευτικής, όπως επισημαίνει και ό καθηγητής κ. Άλ. Σταυρόπουλος, είναι ό ίδιος ό γέροντας². *"Ο γέροντας κάνει τή μέθοδο"*. Ό κάθε γέροντας αποτελεί μία *"επί προσωπικής βάσεως"* μέθοδο. Ό ίδιος είναι τά παράδειγμα, εκείνος πού μ'ας μαθαίνει ένα τρόπο ζωής, μ'ας ύποδεικνύει ένα στύλ ζωής και άσκει μία συμβουλευτική ζωής.

Όμολογούμε πάντως ότι είναι πολύ άχαρη άπασχόληση νά μελετάει κανείς κείμενα, όπως των γερόντων ή τά άγιογραφικά κείμενα και νά πρέπει μετά νά στοιχειοθετήσει μία επιστημονικού τύπου εργασία. Χαλάει όλη τήν μαγεία τής παραπάνω ύπόθεσης. Είναι όμως αλήθεια και τό γεγονός ότι αυτά πού διάβασε κανείς στα έργα κάποιου γέροντα, άββ'α ή Πατέρα, πρέπει στο τέλος νά μπορεί νά τά στοιχειοθετήσει, έτσι ώστε νά μπορεί, μπαίνοντας στο πνεύμα του, νά δει, νά κατανοήσει και νά νοιώσει ποιό ή τί ήταν εκείνο πού τόν όδήγησε νά γράψει, νά πει αυτά πού διαβάσει κανείς στο βίο και στα έργα του, νά καταλάβει πώς βγαίνουν οι άρχές τής φιλοκαλίας, κ.λ.π. Αυτό απαιτεί εργασία νοητή, γιά νά γίνουν στο τέλος αυτόνοτητα. Όχι βέβαια, κατά τήν γνώμη μου, μία άποσιεωτική ένασχόληση, αλλά μία επαφή τέτοια, ώστε νά γίνουν πηγή έμπνευσης και νά αισθανθεί ό μελετών τά έργα και τίς ημέρες του γέροντα, πολύ οικεία μέ τό πρόσωπο του γέροντα, του άγίου, ώστε νά φτάσει και στο επίπεδο εκείνο ν' αναζητήσει μέσφ μι'ας έσωτερικής μυστικής προσευχής, τήν βοήθεια του μελετουμένου άγίου γέροντος, ώστε νά τον φωτίσει νά καταλάβει κι εκείνος αυτά πού ένιωθε ό γέροντας γράφοντας, ό,τι έγραφε, νά άφεθεί και νά μελετήσει γαλήνια και πνευματικά, άνευ άγχους και άυστηρης

¹ Βλ. Ιωάννου Κορναράκη, Στοιχεία Νηπτικής Ψυχολογίας, Θεσσαλονίκη 1963, σελ. 8.

² Άλ. Σταυρόπουλου, Συμβουλευτική Ποιμαντική, έκδ. Λύχνος, σελ. 43.

λογικοκρατούμενης μεθόδου και σκέψης. Άλλωστε θεωρώ, πώς προς αυτήν την κατεύθυνση καθοδηγούν και οι ίδιοι οι γέροντες, όπου άσκούσαν την συμβουλευτική τους σ' ένα κλίμα άνέσεως και όχι προστακτικού έξαναγκασμού. άφοϋ ή ίδια ή συμβουλευτική άρχή επιβάλλει, ο γέροντας, *"νά μή δίνει εντολές με τρόπο προστακτικό, αλλά με ταπείνωση νά συζητάει τό θέμα με τόν άδελφό. Έτσι, ο λόγος πού έχει αυτή τή βάση γίνεται προιρεπτικός και όχι επιτακτικός και πείθει και άναπαύει περισσότερο τόν πλησίον"*³. (*"μή προστακτικώς επιτάσσων, αλλά μετά ταπεινώσεως συμβουλευόμενος μετά τοϋ άδελφοϋ προιρεπτικός γάρ οϋτος ο λόγος γίνεται και πείθει μάλλον και τόν πλησίον άναπαύει"* Άββα Δωροθέου, Β' Έπιστολή, Έργα Άσκητικά, έκδ. Έτοιμασία, Ί. Μ. Τιμίου Προδρόμου, Καρέας 1993, σελ. 398-399).

Σ. Σ. Ζούλας

10/2/2002

(Μνήμη τοϋ Άγίου Χαραλάμπους)

Καλλιθέα Άττικής

---

³ Βλ. Άλ. Σταυρόπουλου, ένθ' άνωτ.

Βίος καί πολιτεία τοῦ ἀββᾶ Δωροθέου

Ὁ ἀββᾶς Δωρόθεος ἔζησε περί τὰ μέσα τοῦ ΣΤ' αἰῶνα¹. Καταγόταν πιθανότατα ἀπό τήν Ἀντιόχεια. Εἶχε ἕναν ἀδελφό πολύ καλό χριστιανό καί φιλομόναχο, πού χρηματοδότησε τήν ἀνέγερση νοσοκομείου στή Μονή Σερίδου. Ἔλαβε ἐξαιρετική μόρφωση κοντά σέ κάποιο φιλόσοφο τῆς ἐποχῆς (πιθανότατα τόν Προκόπιο τόν Γαζαῖο), ἐνῶ ἀπό τή διακονία του στό νοσοκομεῖο τῆς μονῆς συμπεραίνουμε ὅτι εἶχε καί γνώσεις ἰατρικῆς.

Ἡ ἐπιθυμία τοῦ ἀββᾶ νά μιμηθεῖ τούς Ἀποστόλους καί νά κατακτήσει τήν πνευματική τέχνη, καθῶς καί ἡ ἀκτινοβολία πού ἀσκοῦσε τήν ἐποχή ἐκείνη τόσο ὁ μοναχισμός ὅσο καί ἡ Μονή τοῦ ἀββᾶ Σερίδου, τόν ἔκαναν νά στρέψει ὅλο τό ἐνδιαφέρον καί τό ζῆλο, πού ἀρχικά ἔδειχνε γιά τήν κοσμική σοφία, στόν ἀγῶνα τῆς *κατά Θεόν ὑποταγῆς* καί τῆς νεκρώσεως τοῦ θελήματος, γιά τήν κατάκτηση τῆς καθαρότητος καί τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ. Στή Μονή τοῦ ἀββᾶ Σερίδου ὑπῆρχε ζωντανή καί γνήσια βίωση τῆς χριστιανικῆς ἀρετῆς. Οἱ μεγάλες ἀσκητικές φουιογνωμίες τῶν παλαιότερων μοναχῶν, τοῦ ἡγουμένου καί κυρίως τῶν πνευματικῶν ὁδηγῶν, τοῦ ἀββᾶ Βαρσανουφίου καί τοῦ ἀββᾶ Ἰωάννη, τοῦ Προφήτη, ἐνέπνεαν τό ζῆλο καί ἦταν ζωντανοί κανόνες γιά τή μοναχική τελείωση. Ἐκτός ἀπό τόν ἀββᾶ Βαρσανούφιο καί τόν ἀββᾶ Ἰωάννη, ὁ Δωρόθος τιμοῦσε ἰδιότερα σάν πνευματικούς ὁδηγούς του τόν ἡγούμενο, ἀββᾶ Σερίδο καί κάποιον ἀββᾶ Ζωσιμᾶ, ἀσκητή, πού ἐπισκεπτόταν συχνά τή Μονή Σερίδου γιά νά διδάξει τούς μοναχοὺς μέ λόγια ἀπλά, ἀλλά μεσιτά ἀπό τήν πολύτιμη ἀσκητική πείρα του, τό βάθος τῆς πνευματικῆς ζωῆς. Ἡ ἀγωγή τοῦ ἀββᾶ Δωροθέου στή διάρκεια τοῦ δοκιμίου του δέν ἦταν τόσο σκληρή, ὅσο ἐκείνη πού εἶχε λάβει ὁ ἡγούμενος Σερίδος, ὅταν ἦταν δόκιμος. Ἦταν ὅμως μέ τή μεγάλη διακριτική ἰκανότητα τοῦ Γέροντα, προσαρμοσμένη στίς ἀνάγκες πού παρουσίαζε ἡ ἀσθενική κράση τοῦ νεαροῦ ὑποτακτικοῦ.

Ὁ ἀριθμός τῶν διακονημάτων ἀπό τά ὁποῖα πέρασε ὁ ἀββᾶς Δωρόθεος κατά τή διάρκεια τῆς διακονίας του στή Μονή Σερίδου δέν μποροῦν νά καθορισθοῦν μέ ἀκρίβεια.

¹ Ἀναλυτικότερα, ὁ βίος τοῦ ἀββᾶ Δωροθέου καταγράφεται στήν εἰσαγωγή τοῦ ἔργου: "Ἀββᾶ Δωροθέου, Ἔργα Ἀσκητικά", ἐκδόσεις Ἐτοιμασία, τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Τιμίου Προδρόμου Καρέα, σελ. 14-31.

Τά στοιχεῖα πού ἔχουμε μᾶς πληροφοροῦν σχετικά μέ τή διακονία του στήν ὑποταγή τοῦ ἀββᾶ Ἰωάννη, στόν ξενώνα τῆς Μονῆς, στό νοσοκομεῖο. **στήν πνευματική καθοδήγηση τῶν ἀδελφῶν** καί γιά λίγο ὡς θυρωρός. Γιά τήν περίοδο τῆς διακονίας του στήν ὑπηρεσία τοῦ ἀββᾶ Ἰωάννη, ὁ ἴδιος μιλάει μέ πολλή ἱκανοποίηση καί τήν θεωρεῖ σάν ὕψιστη εὐλογία τοῦ Θεοῦ. Ἔτσι, ὁ ἀββᾶς Δωρόθεος παρέμεινε διακονητής τοῦ ἀββᾶ Ἰωάννη μέχρι τό θάνατο τοῦ δευτέρου.

Στήν ΧΙ διδασκαλία του, σχετικά μέ τήν ἀνάγκη τῆς ἐγκαιρῆς ἀποκοπῆς τῶν παθῶν (παράγραφος 119)², ἀναφέρει ὁ ἴδιος βιώματα καί δυσκολίες πού ἀντιμετώπισε τήν ἐποχή τῆς διακονίας του στόν ξενώνα τῆς Μονῆς. Ἡ ἐποχή αὐτή, ἐξαιρετικά δύσκολη ἀλλά καί καρποφόρα, προηγήθηκε τῆς διακονίας του στό νοσοκομεῖο τῆς Μονῆς καί ὁποσδήποτε ἦταν, σωματικά καί πνευματικά, περίοδος προγυμνάσεως καί προϋπόθεση πνευματικῆς ὠριμάνσεως.

Τῆ διακονία στό νοσοκομεῖο ἀνέλαβε καί πάλι ὕστερα ἀπό ἀπόφαση τοῦ ἡγουμένου καί τῶν Γερόντων. Οἱ ἀρμοδιότητες του ἐκεῖ ἦταν διοικητικές καί νοσηλευτικές. Τό ἔργο ἦταν ὑπέραθλο καί κατά συνέπεια οἱ δυσκολίες ἀμέτρητες. Ὁ ἀββᾶς Δωρόθεος πάλεψε κυριολεκτικά μέ τίς νοσηλευτικές δυσκολίες, ἀλλά καί μέ τούς πνευματικούς πειρασμούς, πού τοῦ παρουσιάζονταν ἔνεκα τοῦ σημαντικοῦ καί δυσκόλου ἔργου τῆς διακονίας του. Δέν μποροῦσε νά κάνει τίποτε ἄλλο. Αὐτός ἦταν ὁ σταυρός πού θά τόν ὀδηγοῦσε στήν ἀνάσταση. Ἔπρεπε νά ταπεινώνεται καί νά ὑπομένει ἀγωνιζόμενος. Ἔτσι, ὁ ἀββᾶς Δωρόθεος ὑποτάχθηκε πλήρως στό γέροντά του ἀββᾶ Βαρσανούφιο καί εἰρήνευσε.

Στήν περίοδο αὐτή πρέπει νά τοποθετηθεῖ καί ἡ διακονία του γιά τόν καταρτισμό τῶν ἀδελφῶν. Ἀντί δηλαδή ν' ἀπαλλαχθεῖ, ὅπως ζητοῦσε, ἀπ' τό πολυθόρυβο διακόνημα τοῦ νοσοκομείου, τοῦ προστέθηκε καί ἓνα ἐπί πλέον, τό σημαντικότερο. Τά ἐξαιρετικά του χαρίσματα, ἡ μόρφωση καί ἡ μέχρι τότε διαγωγή του στή μοναχική παλαιότητα, ὀδήγησαν τούς πνευματικούς ἡγέτες τῆς Μονῆς νά τόν τοποθετήσουν βοηθό τοῦ ἡγουμένου, στήν πνευματική παρακολούθηση τῶν ἀδελφῶν.

Ὅταν κοιμήθηκε ὁ ἀββᾶς Σέριδος, ἡ τάξη προέβλεπε γιά διάδοχό του τόν ἀββᾶ Δωρόθεο. Αὐτός ὁμως, μέ τή σύμφωνη γνώμη τῶν δύο Γερόντων, παραιτήθηκε καί γρήγορα τόν ἀκολούθησαν καί οἱ ὑπόλοιποι ἀδελφοί. Ἔτσι ἐγινε ἡγούμενος ὁ τελευταῖος τῆ τάξει

² Ἀββᾶ Δωροθέου, Ἔργα Ἀσκητικά, ἐκδ. Ἐτοιμασία, Ἰ. Μ. Τιμίου Προδρόμου Καρέα, 1993, σελ. 278-281.

άδελφός, όνόματι Αίλιανός. Λίγες ημέρες, μετά τόν θάνατο τοῦ ἀββᾶ Σερίδου κοιμήθηκε καί ὁ ἀββᾶς Ἰωάννης, ἐνῶ ὁ ἀββᾶς Βαρσανούφιος, ἐγκλειστος ἀπό καιρό, δέν ἔδινε πλέον σημεῖα ζωῆς. Τότε, ὁ ἀββᾶς Δωρόθεος ἀποφάσισε νά πραγματοποιήσει πλέον τό μεγάλο του πόθο καί ἀναχώρησε γιά τήν ἔρημο.

Σάν κατάλληλο τόπο γιά τήν ἀπόλαυση τῆς ποθητῆς του ἡσυχίας καί τῆς ἄμεσης κοινωνίας μέ τό Θεό, διάλεξε κάποιο ἐρημικό μέρος μεταξύ Γάζας καί Μαΐουμά. Ἐνῶ ὅμως αὐτός ἀπέφευγε τόν περισπασμό, τήν εὐθύνη καί τή δόξα, αὐτά τόν καταδίωκαν. Στή Μονή τοῦ ἀββᾶ Σερίδου ὑπῆρχαν Πατέρες πού εἶχαν τόσο ἀναπαυθεῖ καί βοηθηθεῖ κοντά του, ὥστε δέν ἐννοοῦσαν μέ κανέναν τρόπο νά τόν ἀποχωριστοῦν. Σύντομα λοιπόν, τόν ἀνακάλυψαν καί δήλωσαν ὅτι θά παραμείνουν κοντά του, κάτω ἀπό τήν ὑποταγή καί τήν καθοδήγησή του. Ὁ ἀββᾶς Δωρόθεος ἀναγκάστηκε νά ὑποχωρήσει καί νά ὑποταχθεῖ ὀριστικά στό θέλημα τοῦ Θεοῦ καί νά συστήσει δικό του Μοναστήρι, μεταξύ Γάζας καί Ἀσκάλωνα, γύρω στό 540 μ. Χ.

Μέσα στήν ὑποταγή στό θέλημα τοῦ Θεοῦ, στήν ταπείνωση, στή διάκριση, *ἔν ὀλίγῳ σὺν Θεῷ τελειωθείς, ἐπλήρωσε χρόνους μακρούς*" καί τῆς αἰώνιας ζωῆς *συντόμως τωχεῖν ἤξιώθη*'.

Ὁ ἀββᾶς Δωρόθεος τιμήθηκε ὡς ἅγιος, ἐνόσφ ζοῦσε ἀκόμα. Ἡ Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία μετά τήν ὁσία κοίμησή του τόν κατέταξε ἐπίσημα στήν χορεία τῶν ἁγίων τῆς καί τιμᾶει τή μνήμη του, στίς 13 Αὐγούστου. Ὁ Α. Παπαδόπουλος - Κεραμεύς στό ἔργο του "Ἱεροσολυμιτική Βιβλιοθήκη" (1, 363/295) μνημονεύει ἕνα χειρόγραφο τοῦ ΙΘ' αἰῶνα, πού περιέχει ἀσματική ἀκολουθία, ἡ ὁποία συντάχθηκε πρὸς τιμή τοῦ ἀββᾶ Δωροθέου³.

Δυστυχῶς, πολύ σύντομα τό τεράστιο ἔργο του καταστράφηκε, διότι Σαρακηνοί πειρατές κατέστρεψαν τήν Μονή του, ἀπό τήν ὁποία δέν διασώθηκαν οὔτε κἄν ἴχνη. Μαρτυρία ὅμως τῆς προσωπικότητας καί τοῦ ἔργου τοῦ ἀββᾶ Δωροθέου δέν ἀποτελοῦν μόνο τά ἐρείπια, ἀλλά κυρίως ὁ μέγας πνευματικός θησαυρός τῶν διδασκαλιῶν του. Μέσα σ' αὐτές ἀντικατοπιρίζεται τό μεγαλεῖο μιᾶς ψυχῆς, πού ἔζησε κί ἀγάπησε τό Θεό ἐκ βαθέων καί ἔγινε γιά τούς ἄλλους τροφός καί μεταδότης τῆς θείας ζωῆς.

³ Παρά τίς ἐπισταμένες ἐρευνες τῶν ἀδελφῶν τῆς μονῆς Τιμίου Προδρόμου Καρέα, ἀλλά καί τίς δικές μας προσωπικά, τό χειρόγραφο ἢ ἄλλη πηγή μέ τήν ἀκολουθία δέν εὐρέθησαν. (Α. Παπαδόπουλος - Κεραμεύς, "Ἱεροσολυμιτική Βιβλιοθήκη", Πετροῦπολις 1891, I, 363/295).

Ἀπό τό πλῆθος τῶν χειρογράφων πού διασώθηκαν στή Μονή Σινᾶ καί στό Ἅγιον Ὅρος, πληροφοροῦμαστε πώς οἱ διδασκαλίες τοῦ ἁββᾶ Δωροθέου ἔθρεψαν πέρα ἀπ' τοὺς συγχρόνους του, πολλές ἀκόμα γενιές *βιαστῶν* τῆς Βασιλείας τῶν Οὐρανῶν καί συνέβαλαν τόσο στή θεωρητική θεμελίωση ὅσο καί στήν πρακτική βίωση τῶν ἰδανικῶν τοῦ μοναστικοῦ βίου.

Πολύ σημαντική εἶναι, τέλος, ἡ ἐκδοτική προσπάθεια τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Τιμίου Προδρόμου Καρέα (ἐκδόσεις Ἑτοιμασία), πού τό 1993 ἐξέδωσε ἕναν καταπληκτικό τόμο μέ τίτλο: *Ἄββᾶ Δωροθέου - Ἔργα Ἀσκητικά* καί περιλαμβάνει ὠραία εἰσαγωγή, κείμενο, μετάφραση, σχόλια καί πίνακες ἀπ' τά ἔργα τοῦ ἁββᾶ.

ΠΙΝΑΚΑΣ

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΤΟΥ ΠΟΙΜΑΙΝΕΙΝ

- ❖ ΕΚ ΤΟΥ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟΥ
- ❖ ΤΟΠΟΛΟΓΙΚΗ
- ❖ ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΚΗ
- ❖ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΗ
- ❖ ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ
- ❖ ΤΕΛΕΟΛΟΓΙΚΗ
- ❖ ΕΚ ΤΟΥ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΥ
- ❖ ΘΕΜΑΤΟΛΟΓΙΚΗ

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ ΤΟΥ ΠΟΙΜΑΙΝΕΙΝ

- ΜΑΡΤΥΡΙΑ
- ΛΑΤΡΕΙΑ
- ΚΟΙΝΩΝΙΑ
- ΔΙΑΚΟΝΙΑ

ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ ΠΟΙΜΑΙΝΕΙΝ

- ✓ ΠΡΟΣΛΗΨΗ
- ✓ ΣΥΝΕΡΓΙΑ
- ✓ ΦΙΛΟΚΑΛΙΑ
- ✓ ΕΜΠΕΙΡΙΑ

ΣΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΠΟΙΜΑΙΝΕΙΝ

1. ΦΙΛΟΞΕΝΙΑ
2. ΥΠΟΔΟΧΗ
  - a) ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ
  - b) ΑΝΟΧΗ Η' ΑΝΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑ
  - c) ΣΕΒΑΣΜΟΣ
  - d) ΠΑΡΑΔΟΧΗ
3. ΑΓΑΠΗ

**Έντοπιμός τοῦ ὀκταπλοῦ σχήματος τοῦ συμβουλευτικοῦ "ποιμαίνειν",
στόν βίο καί τό ἔργο τοῦ ἁββᾶ Δωροθέου**

Ἐχοντας ἀσχοληθεῖ στό ἐγγύς παρελθόν μέ τίς ἀρχές καί τίς μεθόδους τῆς κλινικῆς καί θεραπευτικῆς (ἐν μέρει καί τῆς συμβουλευτικῆς) ποιμαντικῆς θεολογίας, ὑπό τό πρίσμα τῆς δράσεως στό ποιμαντικό - συμβουλευτικό ἔργο μεγάλων πνευματικῶν ὁδηγῶν καί πατέρων, μέ ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον ἀντιμετωπίσαμε καί τήν πρόσκληση νά ἐξετάσουμε καί νά μελετήσουμε ταπεινά καί τήν ποιμαντική - συμβουλευτική πράξη τοῦ ἁββᾶ Δωροθέου. Σ' ἐμᾶς ἔπεσε ὁ ὠραῖος κληρικός καί συνάμα ἡ μεγάλη εὐλογία ν' ἀσχοληθοῦμε μέ τίς κατηγορίες τοῦ ποιμαίνειν - ἀπό τή συμβουλευτική του σκοπιά, ὅπως ἀναδεικνύονται ἀπό τό ἔργο καί τήν προσωπικότητα τοῦ ὁσίου πατρός. Ὁραῖα ἀλλά δύσκολη πράγματι ἐργασία, νά προσπαθεῖ κάποιος νά ἐπισημάνει καί ν' ἀναπτύξει τέτοιου εἴδους στοιχεῖα ἀπό ἔμμεσες πρὸς αὐτόν πηγές, ὅπως εἶναι κάποια γραπτά μνημεῖα σχετικά μέ τόν βίο καί τά ἔργα τοῦ ὁσίου. Κρίνεται ὁμως σκόπιμο, νά εἰσελθοῦμε τώρα βαθύτερα, στήν ἐξέταση καί τόν ἐντοπισμό τοῦ συμβουλευτικοῦ - ποιμαντικοῦ ἔργου τοῦ ἁββᾶ Δωροθέου καί τῶν ὀκτώ κατηγοριῶν πού διακρίνουμε σ' αὐτό¹.

*ΛΙΤΟΛΟΓΙΚΗ
ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ*

Γιατί, ἀπό ποιά αἰτία ἄραγε παρωθῆτο ὁ ἁββᾶς Δωρόθεος νά ποιμάνει συμβουλευτικά τούς ἀδελφούς καί συγκέλλους του; Μά φυσικά ἀπό τήν αἰτία πού ὀλόκληρη ἡ Ἐκκλησία αισθανόταν καί θά αισθάνεται πάντοτε ὡς καθῆκον τῆς ἐπιτελικῆς νά ἐφαρμόζει διὰ τῶν στελεχῶν τῆς τήν ποιμαντική ἀποστολή τῆς. Εἶναι ἐντολή Κυρίου πρὸς τούς μαθητάς καί ἀποστόλους Του νά διδάσκουν πρὸς *"πάντα τά ἔθνη"*, *"τηρεῖν πάντα ὅσα ἐνετείλατο αὐτοῖς"* (Ματθ. κη', 19-20). Κατ' ἀναλογία νά δροῦν συμβουλευτικά πρὸς πάντας τούς ἔχοντας ἀνάγκην συμβουλῆς². Κί ὁ ἁββᾶς Δωρόθεος, ὡς γνήσιος μαθητής τοῦ Χριστοῦ, ὀφείλε, ἀνεξάρτητα ἂν ὁ ἴδιος ἀπό ταπείνωση δέν ἐνιωθε ἄξιος νά ὑπακούσει στόν

¹ Γιά τίς ὀκτώ κατηγορίες τοῦ ποιμαίνειν, βλ. ἀναλυτικά στό "Ἐπιστήμη καί Τέχνη τῆς Ποιμαντικῆς", τοῦ καθ. Ἀλ. Μ. Σταυρόπουλου, ἐκδ. "Ἄρμός", σελ. 35 κ. ἐ.

² Πρβλ. τόν συμβουλευτικό χαρακτήρα πού ἔχουν σέ μεγάλο μέρος τους οἱ ἐπιστολές τοῦ Ἀπ. Παύλου, ἀλλά καί οἱ Καθολικές τῶν ἄλλων Ἀποστόλων στόν Κανόνα τῆς Καινῆς Διαθήκης.

Κύριο και στον γέροντά του, που διέκρινε τον τάλαντο και την χάρη που είχε απ' τον Θεό να διαπρέψει σ' αυτόν τον τομέα, και να προχωρήσει με τη βοήθεια Αυτού που του είχε από νεανίας αφιερώσει την ψυχή και τό σῶμα του.

Υπερέρα όμως αιτία, που δέν αποτελεί ύπακοή σέ έξωτερική έντολή, αλλά φυσική ανάγκη έσωτερικής επιλογής, ήταν ή άπειρη αγάπη του άββα για τό Θεό, τόν άνθρωπο και τόν κόσμο, που στηριζόταν στην άπειρη μέχρι θυσίας αγάπη του Θεού για τόν άνθρωπο και τόν κόσμο (και φυσικά για τούς μονάζοντες άδελφούς). Όλα τά μεγάλα και θαυμαστά, που αναφέρονται στό βίο και την διακονία του άββα Δωροθέου, μπορούσε να τά πετύχει μόνο επειδή αγαπούσε τόν καθένα, από τούς άδελφούς, προσωπικά. Έκείνο που διαπίστωσαν όλοι όσοι τόν γνώριζαν και τόν συμβουλευόνταν ήταν φυσικά ή αγάπη, μέ την όποια συμπεριφερόταν. Η αγάπη και ή ταπείνωση, όχι μέ ιδιοτελή και ύποκειμενικά κριτήρια, αλλά ως γνήσια και άγιοπατερικά γνώρισμα. Η αγάπη του προς τόν Θεό ήταν ολοκληρωτική και συγκλονιστική είχε τρώσει την καρδιά του, και έτσι απ' αυτή την άπύθμενη αγάπη, πήγαζε και ή αγάπη του προς τούς ανθρώπους.

*ΤΡΑΒΒΟΛΟΓΙΚΗ
ΠΡΟΣΕΥΤΙΣΗ*

Πρός τί όμως συμβούλευε και καθοδηγούσε ό άββας Δωρόθεος; Που απέβλεπε τό συμβουλευτικό του έργο, ποιές ήταν οι προθέσεις του, ό σκοπός και οι στόχοι που έθετε στην ποιμαντική του αυτή διακονία; Άπ' την ίδια τή φύση του ποιμαντικού έργου, πρωταρχικός σκοπός κάθε ποιμένα είναι ή συγκρότηση της μιās ποιμνης υπό τόν ένα ποιμένα (Ίω. ι', 16). Κατ' αναλογία και ό ρόλος του πνευματικού συμβούλου είναι ένα είδος ποιμαντικού έργου που άσκεΐται προς διευκόλυνση των άδελφών, από κάποιον έμπειρο και φωτισμένο, στό ξεπέραςμα των κακοτοπιών, που συναντιούν στην πορεία τους προς την ένταξη τους σ' αυτήν την ποιμήνη. "*Τνα ὄσιν εν'*, όπως ό ίδιος ό Χριστός πρόφερε στην άρχιερατική του προσευχή. Η σωτηριολογική διάσταση τούτου του σκοπού και τούτης της ρήσης είναι έμφανής. Άπ' τό ταπεινό κελλί του, πέρασαν καθώς φαίνεται κάθε είδους άδελφοί (Κελλιώτες, προεστοί μονών, ύποτακτικοί, κελλαρίτες, άδελφοί μέ ύπαρξιακά προβλήματα, δοκιμαζόμενοι από πειρασμούς, άσθενείς, κ.λ.π.)³. Στο καθένα προσέφερε την αγάπη του Χριστού για τή σωτηρία του. Ήθελε να τούς οδηγήσει, αν ήταν δυνατόν, όλους

³ Βλ. "Άββα Δωροθέου - έργα Άσκητικά", έκδ. "Ετοιμασία", της Τεράς Μονής Τιμίου Προδρόμου Καρέα, 1993, στόν βίο του Άββα και στις συμβουλευτικές επιστολές του. (σελ. 14-31 και 388-429).

στην κατάσταση εκείνη, στην όποια ως φαίνεται αὐτός ζούσε, καί κατά την όποια *"ἡμεῖς δέ πάντες ἀνακεκαλυμμένῳ προσώπῳ τήν δόξαν τοῦ Κυρίου κατοπιριζόμενοι τήν αὐτήν εἰκόνα μεταμορφούμεθα ἀπό δόξης εἰς δόξαν, καθάπερ ἀπό Κυρίου Πνεύματος"* (Β' Κορ. 8, 18). Ἡ σωτηριολογική μας ἐν Χριστῷ μεταμόρφωση καί ἡ ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι ἀλλοίωση, εἶναι ὁ πόνος, ἡ λαχτάρα, ἡ εὐχή, ἡ ὕστατη προσευχή καί ὑπέρτατη ἐπιθυμία κάθε ἀγίου καί κάθε γνήσιου ποιμένα: *Ἴνα ὦσιν ἔν'.*

ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

ΕΚ ΤΟΥ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΥ

Ποιό εἶναι τό ἀντικείμενο τοῦ συμβουλευτικοῦ - ποιμαντικοῦ ἔργου τοῦ ἀββά Δωροθέου; Θά λέγαμε συμβολικά, τό ἅπαν σύμπαν. Ὅ,τι προλάβαινε καί δέν προλάβαινε μέ τή δράση καί τίς διακονίες του, ἀλλά κυριολεκτικά τά πάντα καί τούς πάντες μέ τίς προσευχές του. Στή μονή του δεχόταν φτωχοῦς καί ἀσθενεῖς, πού τούς περιέθαλπε καί τούς θεράπευε καί ἦταν πνευματικό καί ἱεραποστολικό κέντρο, ὅπου κατέφευγαν ἀκόμα καί σοφιστές γιά νά ἀποθέσουν ἐκεῖ τόν προβληματισμό τους καί νά βοηθηθοῦν⁴. Στήν δέ προσευχή του, ἀκόμα καί σ' ἐκεῖνο τό *"ἐλέησόν με"*, ὅταν τό ἔλεγε, θά εἶχε πλήρη συνείδηση ὅτι ἐκεῖνο τό *"μέ"* δέν ἀναφερόταν ἐγωιστικά ἢ ἔστω καί ταπεινά στόν ἴδιο, ἀλλά σ' ὀλόκληρη τήν κτίση, ἀφού δυνάμει Ἐκκλησία εἴμαστε ὅλα τά δημιουργήματα: *Ἴνα πάντες ἐν ὧσι, καθὼς σὺ, πάτερ ἐν ἐμοί καὶ ἐγὼ ἐν σοί, ἵνα καί αὐτοὶ ἐν ἡμῖν ἐν ὧσιν"* (Ἰω. 15, 21). Σαφῶς λοιπόν ὁ ἀββάς, μέ δράση, ἔργο καί λόγο, ἀλλά καί μέ προσευχή ποίμινε συμβουλευτικά ἢ συμβούλευε ποιμαντικά, τούς ἀδελφούς, μοναχοῦς καί μή, βαπτισμένους ἢ καί ἀβάπτιστους, ταπεινοῦς καί ἐπιστάτες, μεγάλους καί νεώτερους, ἀνθρώπους δηλ. ἀλλά καί τόν κόσμο ὅλο, τόν κῶρο, τόν χρόνο, ἔμψυχα καί ἄψυχα, ἄτομα καί ὁμάδες, φύλα καί φυλές, γένη καί λαούς, ἔθνη καί κράτη, κληρο καί λαό, ἄρχοντες καί ἀρχομένους, ἀμαρτωλοῦς καί δικαίους, ὑγιεῖς καί ἀσθενεῖς⁵, μέ τήν προσευχή καί κυρίως μέ τό παράδειγμα καί τή στάση τῆς ζωῆς του πού συμβούλευε μυστικά ὅσους τόν γνώριζαν ἔστω καί γιά λίγο. Πάντα τούς δεχόταν, κατά τό παράδειγμα τοῦ Ἀπ. Παύλου καί φυσικά καί τῶν γερόντων του, τούς πάντες. Καί γινόταν *"τοῖς πᾶσι ἰά πάντα ἵνα πάντως εἰνᾶς σῶση"*. Ὅλα αὐτά τά *"πάντα"* καί τούς *"πάντας"* ὅμως δέν τούς ἐβλεπε ὡς ἀπρόσωπες μάζες καί ὁμάδες, παρά τό *Ἴνα ἐν ὧσιν"*, ἀλλά ὡς συγκεκριμένα πρόσωπα μέ συγκεκριμένες

⁴ Βλ. Ἐργα Δωροθέου - Ἐργα Ἀσκητικά..., ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 27.

⁵ Βλ. Α. Μ. Σταυροπούλου, "Ἐπιστήμη καί Τέχνη...", ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 40-41.

προσωπικές ανάγκες. Δέν δίδασκε μόνο γενικά, αλλά συμβούλευε και προσωπικά⁶. Στην ένωση με τον Χριστό και τον Πατέρα του, σέ αυτήν την κοινωνία αγάπης, κανείς δέν χάνει την προσωπικότητά του και την ιδιαιτερότητά του, απλώς την ένυποστασιάζει διά του μυστηρίου τής Έκκλησίας, στην Ύπόσταση του σαρκωμένου Θεού Λόγου.

ΘΕΜΑΤΟΛΟΓΙΚΗ
ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

Ός προς τί συμβούλευε ποιμαντικά ο άββας Δωρόθεος, αυτούς πού συμβούλευε; Θα άπαντούσαμε, όπως πολύ ώραία τό θέτει ο κ. Σταυρόπουλος στό "Επιστήμη και Τέχνη τής Ποιμαντικής", *"σέ όλα, σιά πάντα και σέ άλλα ινά"*⁷. Δέν υπήρξαν, άπ' ό,τι φαίνεται άπ' τόν βίο, τίς διδασκαλίες και τίς έπιστολές του, πράγματα, θέματα, ζητήματα πού δέν έντάχθηκαν στή συμβουλευτική του φροντίδα. Συμβούλευε και καθοδηγούσε *"κατά τήν ιδίαν έκάστου χρείαν"*, σ' ό,τι είχε ανάγκη, όταν του τό ζητούσαν. Άν του τό ζητούσαν φανερά, βοηθούσε φανερά: άν του τό ζητούσαν μυστικά, βοηθούσε μυστικά. Ο άββας Δωρόθεος αγαπούσε πολύ τό Θεό, κι άφού ήξερε και έννοιωθε ότι ο όλος άνθρωπος, σ' όλες του τίς διαστάσεις και σέ όλες του τίς πτυχές, μέ όλα του τά ύπάρχοντα ως ψυχοσωματικό όν, μέ ό,τι τόν όρίζει και ό,τι αυτός όρίζει άνήκει στό Θεό, ποίμιναι και φρόντιζε τίς ψυχές και τά σώματά τους, στην ύγεια και στην άσθένειά τους. Για όλα πρόβαλε λόγο και επιδείκνυε έργο ο άββας. Στόχευε σέ ό,τι ακριβώς είχε ανάγκη ο κάθε άδερφός. Άκόμα κι όταν ο ζητών τήν βοήθειά του δέν είχε πλήρη εικόνα τής προσωπικής του καταστάσεως ή γενικά τών πραγματικών αναγκών του ένεκα του μεταπτωτικού μας σκοτισμού, ο άββας μέ τή χάρη του Θεού, μέ ό,τι ο ίδιος ο Θεός του απέκάλυπτε, επενέβαινε συμβουλευτικά και θεραπευτικά ακριβώς στην καρδιά του προβλήματος, ως έμπειρος και άριστος πνευματικός, αλλά και σωματικός ιατρός. Κυρίως όμως πνευματικός, άφού συνήθως για πνευματικά θέματα συμβούλευε (για τήν άποιαγή, τήν ταπεινοφροσύνη, τή συνείδηση, τό θεϊο φόβο, τή μνησικακία, τό ψέμμα, τίς νηστείες, κ.λ.π.)⁸.

ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ
ΕΚ ΤΟΥ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟΥ

Ποιός ποιμαίνει; Στην περίπτωση μας, ή έρώτηση αυτή θα άκουγόταν ίσως περιττή ή τουλάχιστον πολύ εύκολη στην άπάντησή της, άφού θα μπορούσαμε νά άπαντήσουμε,

⁶ Απόδειξις τούτου, οι συμβουλευτικές του έπιστολές, πού έχουν και προσωπικό χαρακτήρα.

⁷ Βλ. Α. Μ. Σταυρόπουλου, ένθ' άνωτ., σελ. 44-45.

⁸ Βλ. Άββα Δωροθέου, Έργα Άσκητικά... ένθ' άνωτ., τίς διδασκαλίες του άββα, σελ. 73-388 και συνοπτικά, έκ τών τίτλων, σιά περιεχόμενα του έν λόγω βιβλίου, σελ. 7.

ένας άββας, ένας γέρων, ένας στάρεις τής Όρθόδοξης Καθολικής Έκκλησίας, ένας μοναχός και άργότερα κήτωρ μονής και ήγούμενος, ένας Άγιος έν τέλει, ό άγιος Δωρόθεος, ό Παλαιστίνιος, κοσμημένος μέ εξαίρετη για τήν έποχή του μόρφωση και μέ όλες τές γνωστές χριστιανικές άρετές. Ό ίδιος είχε τήν αυτοσυνειδησία και τήν πίστη ότι ή συμμετοχή του στό ποιμαντικό - συμβουλευτικό έργο τής Έκκλησίας ήταν τέτοια (κι αυτό τό φανερώνει και ή όλη του διακονία, παρουσία και δράση, όπου κι άν ύπηρέτησε), ώστε νά είναι σαφής και ή ιεράρχηση και οί διαβαθμίσεις τών προσώπων και οί κλιμακώσεις τών έργων. Γι' αυτό αγαπήθηκε, τιμήθηκε και ύποστηρίχθηκε και από τούς προϊσταμένους του και γεροντάδες του, στό διοικητικό και συμβουλευτικό έργο τής Μονής Σεριδου (άββας Βαρσανούφιος, άββας Ίωάννης, ήγούμενος Σεριδος). Ό άββας Δωρόθεος, όπως όλοι οί γνήσιοι πνευματικοί όδηγοί, είχε τό φρόνημα και τήν πίστη ότι τήν προεξάρχουσα θέση σ' αυτό τό έργο κατέχει ή Άγία Τριάδα. *"Ο Πατήρ, διά τοῦ Υιοῦ έν Πνεύματι λαλει"* και ό ίδιος ό Ίησοῦς Χριστός είναι ό *"ἀρχιποιμήν"* (Α' Πέτρου, ε', 4) και *"ό ποιμήν ό καλός"* (Ίω. ι', 11). Κατόπιν, οί άγγελιοί ως *"λειτουργικά πνεύματα εις διακονίαν άποστελλόμενα"*, ή Θεοτόκος μητέρα και οί Άγιοι μέ τές πρεσβείες, μεσιτείες τους, τές έμφανίσεις τους, τά θαύματα, τές εικόνες και τά άγια λείψανά τους, ενεργούν ως σκευή διαποιμάνσεως⁹, πράγμα πού τό αισθανόταν βαθιά ό άββας και επικαλείτο τή βοήθειά τους για τούς αδελφούς, πού τούς συνεβούλευε νά καταφεύγουν στους βίους, τά συναξάρια και τές ακολουθίες τους για νά παραδειγματίζονται, αλλά και νά προσεύχονται σ' αυτούς¹⁰. Ό ίδιος σεβόταν τήν ιεραρχία στή μονή, περιοριζόταν στόν ταπεινό του ρόλο και δέν έπεδίωκε άξιώματα, (παραιτήθηκε άπ' τήν διαδοχή στήν ήγουμενία τής μονής Σεριδου), ούτε επενέβαινε στή διοίκηση και τήν όργάνωση τοῦ ποιμαντικού έργου τής μονής, ένω όταν τοῦ ανέθεσαν τήν πνευματική παρακολούθηση τών αδελφών, ό άββας Δωρόθεος έβλεπε πολύ αδύνατο τόν έαυτό του για νά σηκώσει αυτό τό σταυρό. *"Επειδή"*, γράφει στόν άββα Βαρσανούφιο, *"νεώτερος ειμί και έχω διακονίαν υπέρ έμέ, παρακαλώ σε πάτερ, ίνα αίτήσης μοι σύνεσιν πρώτον, ώστε δύνασθαι με διδόναι πράγμα κατά χρείαν αυτού, και λόγον είπειν έν καιρῷ και σιωπήσαι· και έν οἷς άμφιβάλλω, ίνα επικαλώμαι τόν Θεόν και τάς*

⁹ Βλ. Α. Μ. Σταυρόπουλου, ένθ' άνωτ., σελ. 45-48.

¹⁰ Στίς διδασκαλίες και στίς έπιστολές του, συμβουλεύει νά διαβάζουν Πατέρες και άββάδες, αναφέρει ρήσεις τους και πάρα πολύ τήν Άγία Γραφή, κυρίως τά Εύαγγέλια και τές έπιστολές τών Αποστόλων.

εὐχὰς σου, καὶ παρίστανται μοι καὶ μὴ πλανῶμαι"¹¹. Δροῦσε ἔχοντας τὴν θεία κλήση καὶ πρόσκληση, τὴν εὐλογία καὶ ἄδεια τοῦ ἡγουμένου καὶ τῶν γερόντων του, συνεργαζόμενος καὶ συμβουλευόμενος ἀπὸ τὸ Θεοῦ, τὴ συνείδησή του, τὴν πείρα καὶ τὴ μαθητεία του -καὶ γιὰ θέματα πού δὲν ἐγνώριζε- ἀπὸ τοὺς εἰδήμονες, ἀλλὰ κυρίως ἀπὸ τὴν θεία χάρη, τὴν ὁποία κατεῖχε πλούσια.

ΤΟΠΟΛΟΓΙΚΗ
ΠΡΟΣΕΥΧΗ

Ποῦ λοιπὸν ποίμαινε καὶ συμβούλευε τοὺς ἀδελφούς ὁ ἄββᾶς Δωρόθεος; Παντιοῦ καὶ ἀπὸ παντιοῦ εἶναι ἡ ἀπάντησις. Ποιμαντικός - συμβουλευτικός του τόπος, ἦταν συμβολικά ὀλόκληρη ἡ οἰκουμένη σὲ βορρὰ καὶ νότο, ἀνατολή καὶ δύση, ἀληθινὰ σάν νοητές προεκτάσεις τῶν κεραιῶν τοῦ Τιμίου Σταυροῦ. Σὲ ὅποιον τόπο βρισκόταν σωματικά ὁ ζῶν του, δηλ. στὴ μονὴ Σερίδου, σὺ νοσοκομεῖο τῆς καὶ στὰ διακονήματά τῆς, ἀλλὰ καὶ ἀργότερα στὴν δική του μονή, συμβούλευε καὶ διακονοῦσε. Στὰ ἄκρα τῆς περιοχῆς του ἔφτανε ἡ φωνή του, ἀφοῦ τὸ μοναστήρι του ἦταν πνευματικὸ καὶ ἱεραποστολικὸ κέντρο¹², ἀλλὰ καὶ στὴν "ἄκρη" τοῦ Θεοῦ διὰ τῶν προσευχῶν του ὑπὲρ τοῦ κόσμου ὅλου. Πολλοὶ ἦταν αὐτοὶ πού τὸν ἐπισκέπτονταν κάθε μέρα γιὰ περίθαλψη καὶ θεραπεία, σωματικὴ καὶ πνευματικὴ, ἀκόμη καὶ σοφιστὲς γιὰ νὰ ἀποθέσουν ἐκεῖ τὸν προβληματισμὸ τους καὶ νὰ βοηθηθοῦν¹³. Ἀλλὰ σίγουρα πολλοὶ θὰ ἦταν κί αὐτοὶ πού "ἐπισκεπτόταν" ὁ ἴδιος σὲ μυστικὴ συνάντησις προσευχῆς ἀπὸ τὸ ταπεινὸ του κελλί πρὸς κάθε ἄκρο τοῦ τότε γνωστοῦ καὶ χριστιανικοῦ κόσμου. Τὸν ἄνθρωπο τοῦ Θεοῦ δὲν τὸν δεσμεύουν χῶροι, τόποι, σύνορα καὶ ἀποστάσεις. Μὲ τὴ χάρη τοῦ Θεοῦ καὶ τὰ πνευματικὰ του μάτια, "ἔβλεπε" κάθε τόπο πρὸς τὸ φανέρωνε ὁ Θεός. Ἐβρισκε τὸν συμβουλευόμενον ἐκεῖ, πού τὸν εἶχε ἀνάγκη. Σίγουρα ἐπίσης, καὶ μετὰ τὴν κοίμησή του, ἀρκετὲς θὰ ἦταν οἱ περιπτώσεις πού θὰ ἐπενέβη θαυματουργικά ἢ καὶ μὲ τὴ μεσιτεία του, ὡς ἅγιος πού εἶναι, διὰ τῆς παρρησίας τοῦ πνεύματός του πρὸς τὸ Θεοῦ θὰ ἀνακούφιζε καὶ θὰ βοηθοῦσε, ὅσους τὸν ἐπικαλοῦνταν στίς προσευχάς τους. Ὁ ἄββᾶς Δωρόθεος δηλ. μὲ τὴ βοήθεια τῆς θείας χάριτος, συνέχισε καὶ συνεχίζει κί ἀπ' τὸν ἄλλο κόσμο νὰ βοηθᾷ, ὅσους καὶ ὅπου τὸν εἶχαν καὶ τὸν ἔχουν ἀνάγκη σ' αὐτὸν τὸν κόσμο, τὸ ἴδιο ἄοκνα καὶ ἀσταμάτητα, ὅπως ζωντανός, συγκαταλεγόμενος πιά στὰ μέλη τῆς

¹¹ Ἀββᾶ Δωροθέου, Ἔργα Ἀσκητικά..., ἐνθ' ἀνωτ., σελ. 26.

¹² Ἀββᾶ Δωροθέου, μν. ἔργο, σελ. 27.

¹³ Στὸ ἴδιο.

θριαμβεύουσας Ἐκκλησίας. Ἔτσι ποίμαινε καί συμβούλευε στά μοναστήρια του, στό κελλί του, στό νοσοκομείο, στά διακονήματά του, ἀπό τήν γῆ ἀλλά καί ἀπό τό ὑπερέραν, τό ὁποῖο τέτοιοι ἄνθρωποι καί τέτοιες ἅγιες ψυχές τό φέρνουν πολύ κοντά μας, ἀνάμεσά μας, τό "ἀναμειγνύουν" -θά λεγαμε- μέ ἐμᾶς καί μᾶς ἐξαγιαζοῦν μέ αὐτό. Ἐξαγιαζοῦν ὄχι μόνο τόν ἐξωτερικό ἀλλά καί τόν ἐσωτερικό, χαώδη καί διαταραγμένο κόσμο καί τόπο τῶν παθῶν μας, πού τά μεταβάλλουν σέ ἀρετές, βοηθώντας ἐτσι στήν ἐπίλυση ἀνακουπτόντων προβλημάτων¹⁴.

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΚΗ

ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

Πότε ποίμαινε καί συμβούλευε λοιπόν ὁ ἄββᾶς Δωρόθεος; Πάντοτε, νῦν καί ἀεί, ὅποτεδήποτε, *ἔν παντί καιρῷ καί πάσῃ ᾠρᾷ*¹⁵. Καί τοῦτο δέν εἶναι σχῆμα λόγου, πού προσιδιάζει μόνο στήν Αγία Τριάδα ἢ καί στήν θριαμβεύουσα Ἐκκλησία. Εἶναι πραγματικότητα γιά ἄνθρώπους τοῦ Θεοῦ σάν τόν ἄββᾶ Δωρόθεο. Γιά ἄνθρώπους πού ἐδέχθηκαν τήν καλή ἀλλοίωση καί ζοῦν ἐντός τῆς θείας χάριτος. Τοῦτοι προγεύονται τήν θέωση καί δέν κουράζονται ποτέ νά ἐπιτελοῦν τό καθῆκον τους. Κί ἂν πολλές φορές καταβάλλονται σωματικά οἱ γήινες σάρκες τους, τό πνεῦμα τους καί τά μάτια τῆς ψυχῆς τους μένουν πάντ' ἀνοικτά, πάντ' ἀγρυπνα. Ὁ ἄββᾶς Δωρόθεος ἦταν ἐκ φύσεως εὐγενική μορφή, ἄοκνος, ἐνεργητικός καί ἀκούρατος. Ἀντιπαθοῦσε τήν ἀεργία ὡς μήτηρ πάσης κακίας. Ἀνήσυχο πνεῦμα, καί ταπεινό συνάμα, νοιαζόταν γιά ὅλους τούς ἀδελφούς σ' ὁποιαδήποτε διακονία κί ἂν βρισκόταν (στήν ὑποταγή τοῦ ἄββᾶ Ἰωάννη, στόν ξενώνα τῆς μονῆς Σερίδου, στο νοσοκομείο, κυρίως στήν πνευματική καθοδήγηση τῶν ἀδελφῶν, ὡς θυρωρός καί βεβαίως ὡς ἡγούμενος τῆς δικῆς του Μονῆς). Ἀφοῦ μέ τή βοήθεια τοῦ Θεοῦ καί τῆς ὑποταγῆς, ξεπερνοῦσε τούς πειρασμούς καί τίς δυσκολίες, θυμόταν τούς ἀδελφούς στίς ἀτελείωτες ᾠρες τοῦ κανόνα καί τῶν προσευχῶν του καί ἐπενέβαινε σίγουρα συμβουλευτικά καί θεραπευτικά. ὁποιαδήποτε ᾠρα τοῦ εἰκοσιτετραώρου, τόν χρειαζόντουσαν, κυρίως ὅταν ἦταν στό διακόνημα τοῦ πνευματικοῦ ὁδηγοῦ τῶν ἀδελφῶν καί ἡγούμενος στή μονή του. Πολλές φορές, ἡ ἀγάπη του γιά τούς ἀδελφούς, τοῦ φανέρωνε διά τῆς θ. χάριτος τίς ἀνάγκες τους καί ἐπενέβαινε συμβουλευτικά καί μέ δική του πρωτοβουλία, ὅπως φανερώνουν τό πλῆθος τῶν διδασκαλιῶν του καί οἱ ποιμαντικές -

¹⁴ Βλ. Α. Μ. Σταυρόπουλου, μν. ἔργο, σελ.51.

¹⁵ Βλ. στό ἴδιο, σελ. 52.

συμβουλευτικές αποστολές του. Ἐπενέβαινε συμβουλευτικά καί θεραπευτικά, χωρίς νά γογγύζει ἢ νά παραπονεῖται. Σ' αὐτή του τή δράση ἐπισιράτετε βέβαια ὅλες του τίς ἀρετές καί κυρίως τήν διάκριση, πού ἀπαιτεῖται νά ἔχει ἕνας σύμβουλος καί πνευματικός πατέρας, πού δρᾷ ἀέναα, ὡς ἄλλος γνήσιος προφήτης, ἰσαπόστολος, εὐαγγελιστής, διδάσκαλος, ἀλλά κυρίως πνευματικός πατέρας καί καθοδηγητής.

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΗ

ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

Πῶς συνεβούλευε καί ποιμαίνει ὁ ἀββᾶς Δωρόθεος; Σίγουρα ἐάν ἤμασταν σύγχρονοί του, θά χρειαζόμασταν δεκάδες κόλλες χαρτιοῦ γιά νά προσεγγίσουμε τίς μεθόδους του. Γενικά, θά λέγαμε ὅτι ἦταν πολλοί οἱ τρόποι, πολλά τά μέσα, οἱ μέθοδοι καί οἱ τεχνικές του. *Ἐπομένως καί πολυτρόπως*, ὅπως ἀναφέρει καί ὁ ἀπόστολος στήν πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολή του (α', 1). Καί σάν ἄλλος ἀπόστολος Παῦλος, ὅπως ἀναφέραμε καί προηγουμένως, *τοῖς πᾶσι γέγονε τὰ πάντα, ἵνα πάντως τινὰς σώσει* (Α' Κορ. θ', 22). Θά χρησιμοποίησε ὅλα ὅσα σύγχρονα τοῦ ἦταν δυνατόν νά χρησιμεύσουν στή σωτηρία τῶν ἀδελφῶν καί τῶν ἀνθρώπων πού τόν προσέγγιζαν. Ἐνεργοῦσε πραγματικά βάσει τῶν γνωστῶν μας τεσσάρων ἀρχῶν τοῦ ποιμαίνειν: τῆς προσλήψεως, τῆς συνεργίας, τῆς φιλοκαλίας καί τῆς ἐμπειρίας. Ἀπό τήν ἐπιστολή ὁμως *πρὸς τὸν αἰτήσαντα ἀδελφόν πεμφθῆναι αὐτῷ τοὺς εὐρεθέντας λόγους τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν ἀββᾶ Δωρόθεου* καί *περὶ τοῦ ἀββᾶ Δοσίθεου*, εἴμαστε κί ἐμεῖς σέ θέση νά καταλάβουμε, σύμφωνα μέ τὰ στοιχεία πού μᾶς δίνουν, πὼς μέγιστο στοιχεῖο ἦταν τό παράδειγμά του, ἕνα παράδειγμα ἀπολύτου ταυτίσεως λόγων καί ἔργων. Μία στάση ζωῆς ὀριοθετημένη ἐλευθέρως ὡς ἀγγελικὴ πολιτεία. Προσελάμβανε τὸν ἀδελφό μέ τό πρόβλημά του καί τό ἀντιμετώπιζε σάν δικό του, συνεργαζόταν μαζί του καί μέ τή θεία χάρη στήν ἐπίλυσή του, στόχευε στήν φιλοκαλική του μεταμόρφωση ὡς πρὸς τό πρόβλημα, γιά νά μὴν τοῦ ξανασυμβεῖ, καί σκόπευε στήν ἐμπειρικὴ γνώση ἀπ' τήν μεριά τοῦ συμβουλευομένου, ὅσον ἀφορᾷ τή σύζευξη θεωρίας καί πράξεως, ὕλικοῦ καί πνευματικοῦ, ψυχικοῦ καί σωματικοῦ¹⁶.

Αὐτὰ προϋπέθεταν τήν τήρηση στάσεων φιλοξενίας, ὑποδοχῆς καί ἀγάπης πρὸς τὸν ποιμαινόμενο, πράγμα πού ὄχι μόνο διέθετε ὁ ἀββᾶς, ἀλλὰ ἔκανε καί τὸν ἀπέναντί του νά τό νοιώσει βαθιά καί εὐχάριστα στήν καρδιά του, νά τὸν αἰσθανθεῖ σάν πατέρα καί ἀδελφό, νά τοῦ ἀφεθεῖ, νά τὸν ὑπακούσει.

¹⁶ Βλ. Α.Μ. Σταυρόπουλου, μν. ἔργο, σελ. 53-55.

Ὁ ἀββᾶς Δωρόθεος ἦταν πνεῦμα ἀνοικτό· ἐκτός ἀπό ἐκεῖνα πού ζοῦσε καί ἔλεγε ἀκούραστα ὅταν δίδασκε ἀνέφερε, καί αὐτά ἀκόμα πού δίδασκαν οἱ ἐξωχριστιανοί φιλόσοφοι καί πού σάν σοφή μέλισσα, τὰ μάζευε -ἂν βέβαια, εὔρισκε ὅτι περιεῖχαν κάτι χρήσιμο¹⁷. Στήν ἀπασχόλησή του μέ τα ὑλικά πράγματα ἦταν ἐπιμελής, προσεχτικός καί ἀγαποῦσε τό ὥραϊο καί λιτό, συνδυάζοντας ὅλα αὐτά μέ τή διάκριση, πού τοῦ χάριζε ὁ Θεός. Πάνω καί πρῶτα ἀπ' ὅλα ὅμως ἦταν ταπεινός, σταθερός στό ἀγαθό, νηφάλιος καί στοχαστικός.

Καί ὅσοι ἐντροφήσουν στά κείμενα τοῦ ἀββᾶ καί περί τοῦ ἀββᾶ Δωροθέου, εὐκόλα θ' ἀντιληφθοῦν μέ ποιό τρόπο ζωῆς καί μέ ποιά μακάρια πολιτεία ὁδηγήθηκε ἀπό τή θεία πρόνοια -πού τὰ πάντα οἰκονομεῖ- πρὸς τή θεία διδασκαλία καί τήν πνευματική παρακολούθηση τῶν ψυχῶν, ὁ συμπαθῆς ἐκεῖνος καί φιλόστοργος πατέρας. *Ἄυτός πού εἶναι πραγματικά ἅγιος νά φωτίζει καί νά διδάσκει ψυχές, ἐκεῖνος πού εἶναι πλούσιος σέ σύνεση καί ἀκόμα πλουσιότερος σέ συγκατάβαση, ὁ μέγας στή σοφία καί πολύ μεγαλύτερος στήν εὐλάβεια, ὁ ὑψηλός στή θεωρία καί ὑψηλότερος στήν ταπείνωση, ὁ πλούσιος στήν ἔνθετη ζωή καί πλουσιότερος στό ταπεινό φρόνημα, ὁ γλυκός στό λόγο καί γλυκύτερος στήν ἀναστροφή, ὁ ἐπιστήμονας γιατρός γιά κάθε ἀρρώστια καί θεραπεία, ἐκεῖνος πού προσάρμοσε τήν ἀγία καί πολύπλευρη ἐκείνη "οἰκονομία" τοῦ Θεοῦ στούς πλούσιους καί στούς φτωχοῦς, στούς σοφοῦς καί στούς ἀγράμματους, στούς ἄνδρες καί στίς γυναῖκες, στούς γέροντες καί στούς νέους, στούς θλιμμένους καί στούς χαρούμενους, στούς ξένους καί στούς οἰκείους, στούς μοναχοῦς καί στούς ἀγάμους πού ζοῦν στόν κόσμο, στούς ἄρχοντες καί στούς ἀρχομένους, στούς δούλους καί στούς ἐλευθέρους. Καί ἔγινε "τά πάντα γιά τούς πάντες καί ἔτσι κέρδισε τούς περισσότερους ἀπ' αὐτούς (Α' Κορ. θ', 22)"¹⁸.*

¹⁷ "Ἀββᾶ Δωρόθεου...", μν. ἔργο, σελ. 43.

¹⁸ "Ἀββᾶ Δωρόθεου..." στό ἴδιο, σελ. 47.

**Έντοπισμός τῶν τεσσάρων λειτουργιῶν τοῦ συμβουλευτικοῦ "ποιμαίνειν"
σὺν βίῳ καὶ τῷ ἔργῳ τοῦ ἀββᾶ Δωροθέου.**

Μετά τὸν ἐντοπισμὸ καὶ τὴν ἀνάλυση τῶν ὀκτώ κατηγοριῶν τοῦ συμβουλευτικοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου τοῦ ἀββᾶ Δωροθέου, εἶναι ἐνδιαφέρον νὰ ἐξετάσουμε τὴ διαπλοκὴ τους μετὰ τίς λειτουργίες τῆς Ἐκκλησίας. Οἱ λειτουργίες αὐτές, ὡς γνωστόν, σκοπεύουν στὴ συγκρότηση τῆς Μιάς ὑπὸ τὸν ἕνα Ποιμένα Ποίμνης, ἡ ὁποία νοηματοδοτεῖ καὶ τὸ ὅλο ποιμαντικὸ ἔργο¹.

Ἡ Ἐκκλησία σύμφωνα μετὰ τὸ σύμβολο τῆς Πίστεως, εἶναι **μία, ἅγια, καθολικὴ** καὶ **ἀποστολική**. Αὐτὴ ἡ ὄντολογικὴ ὑπόσταση τῆς Ἐκκλησίας γίνεται ταυτόχρονα καὶ **δέον**, πρὸς τὸ ὁποῖο ὀφείλει νὰ τείνει ἡ στρατευομένη, ἀναπτυσσόμενη καὶ οἰκοδομούμενη Ἐκκλησία. *"Τα ὄντολογικὰ γνωρίσματα τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ἐνότητις, ἡ ἀγιότητα, ἡ καθολικότητα καὶ ἡ ἀποστολικότητα, γίνονται ταυτόχρονα στόχοι πρὸς ἐπίτευξιν, ἡ ὄντολογία γίνεται δεοντολογία, ἡ εἰκόνα ὑποχρεώνει σὲ ὁμοίωσιν"*².

Σκοπὸς τοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου εἶναι ἡ συγκρότηση καὶ ἡ οἰκοδόμησις τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας πού εἶναι: Ἡ **μαρτυρία**, ἡ **λατρεία**, ἡ **κοινωνία**, καὶ ἡ **διακονία**. Αὐτές, ὅσο κί ἂν διαφοροποιῶνται στὴν ἐφαρμογὴ τους, δέν αὐτονομοῦνται, ἀλλὰ συντονίζονται, ἔτσι ὥστε ὅλες νὰ σκοπεύουν σὺν ἑνῷ καὶ μοναδικῷ σκοπῷ πού προαναφέρθηκε³. Ἐτσι, εἴτε δίδεται μαρτυρία στὴν ἱεραποστολή (ἐσωτερικὴ καὶ ἐξωτερικὴ), σὺν κήρυγμα, σὺν κατήχησι, σὺν διδασκαλίᾳ, εἴτε σὺν συναξίᾳ γιὰ τὴ λατρεία τοῦ Θεοῦ φιλοκαλικῶς, πρὸς ἁγιασμόν σὺν ἱερά μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας, σὺν ἱερῆς ἀκολουθίας καὶ ἱεροπραξίαις καὶ σὺν κατ' ἐξοχὴν Μυστήριον τῆς Θείας Εὐχαριστίας σὺν πλαίσια τῆς Θείας Λειτουργίας, εἴτε σὺν κοινωνία καὶ ἐπικοινωνία τῶν πιστῶν μεμονωμένα ἢ σὲ μικρὰ καὶ μεγαλύτερα ὁμάδες, εἴτε σὺν διακονία τῆς ὑπηρεσίας τοῦ ἀνθρώπου σὺν ἀνάγκαις του (φτώχεια, ἀρρώστια, ξενιτεία, ἀθλιότητις κοινωνικὴ καὶ ἀτομικὴ ἢ πενία πνευματικὴ), φροντίδα τοῦ ποιμένα καὶ τοῦ πνευματικοῦ συμβούλου, εἶναι ὅλες αὐτές οἱ ἐνέργειαι νὰ δείξουν σὺν ἀνθρώπῳ τὴ

¹ Α. Μ. Σταυροπούλου, "Ἐπιστήμη καὶ Τέχνη τῆς Ποιμαντικῆς", ἐκδ. Ἀρμός, σελ. 57.

² Ἐνθ' ἀνωτέρῳ.

³ Γιὰ τὴν σχέση αὐτῶν τῶν λειτουργιῶν μετὰ τὸ τρισὸ ἄξιωμα τοῦ Κυρίου, βλ. ἐνθ' ἀνωτέρῳ, σὺν ὑποσημείωσι 51. τῆς σελ. 58.

θέση στην οποία καλείται να εισέλθει και στην οποία ανήκει. Αυτό οφείλει να εξυπηρετεί και σ' αυτό να σκοπεύει ο τρόπος με τον οποίο ενεργεί ο ποιμένας και ο πνευματικός σύμβουλος. Τίποτε στην Έκκλησία δεν γίνεται μεμονωμένα, τυχαία και αποκομμένο από τον τελικό σκοπό του ποιμαντικού έργου. "Ό,τι γίνεται στην Έκκλησία γίνεται για την Έκκλησία. Οί άνθρωποι, οί ποιμαινόμενοι, οί συμβουλευόμενοι, πρέπει να συνειδητοποιήσουν ότι δεν είναι ριγμένοι και χαμένοι σ' έναν άσχετο και κενό νοήματος κόσμο. *"Ανήκουν σε μία καινή ανθρωπότητα, πού συνάγεται και συγκεντρώνεται περί του ένα Ποιμένα και Σωτήρα Θεού, βρίσκονται στην περιφέρεια ενός κύκλου πού όσο πλησιάζουν προς τό κέντρο του τόσο προσεγγίζουν ό ένας τόν άλλο περισσότερο, για να γίνουν τελικά όλοι ένα, ένα μέ τόν Θεό (άσυγχύτως, άτρέπτως, άδαιρέτως, άχωρίστως)"*⁴.

Η ποιμαντική - συμβουλευτική διάσταση του άγιαστικού έργου ή του έργου μαρτυρίας, κοινωνίας, διακονίας της Έκκλησίας, αποβλέπει στον στόχο της συγκροτήσεως της μίας Ποίμνης, της οικοδομήσεως της Έκκλησίας. Σ' αυτό αποβλέπει ή κύρια ενέργεια, και αυτό κυρίως ενεργοϋν όλα τά επί μέρους έργα και οί επιμέρους λειτουργίες της Έκκλησίας.

Σαφώς λοιπόν τά ιεραποστολικά κηρύγματα και ή δράση του άββα Δωροθέου και της Μονής του, πού προδιαθέτουν στην μεάνοια και την επιστροφή, οί όμιλίες, οί διδασκαλίες, οί συμβουλευτικές επιστολές του άββα, πού παρηγοροϋν, προτρέπουν στην επιδίωξη τών άρετών και της χριστιανικής ζωής, πού έμπεδώνουν στους άποδέκτες τή χριστιανική γνώση και τόν πόθο να καλλιεργήσουν τά χριστιανικά μορφωτικά ιδεώδη, πού της δημιουργοϋν την έπιθυμία να έμβαθύνουν στις άλήθειες της πίστεως, εξυπηρετοϋν τή μαρτυρία και λειτουργοϋν προς την κατεύθυνση αυτή⁵.

Η άγαθή διαπροσωπική σχέση πού ανέπτυσε ό άββας Δωρόθεος στή διακονία του συμβουλευτικού έργου της μονής Σεριίδου και ως ήγούμενος της δικής του Μονής και του έργου της, και ή όποία σχέση άνάπαυε τούς έρχομένους σε αυτήν την κοινωνία (άλλιώς δεν θά του άνέθεταν οί Πατέρες αυτήν την διακονία, αλλά τό αυτό μαρτυροϋν και οί συγγραφείς τών επιστολών: *"πρός τόν αίτήσαντα άδελφόν πεμφθῆναι αὐτῷ τούς εύρεθέντας*

⁴ Α. Μ. Σταυρόπουλου, ένθ. άνωτ., σελ. 59.

⁵ Βλ. για πιό άμεση αντίληψη τών πραγμάτων, την έρμηνεία - μετάφραση τών επιστολών και διδασκαλιών του άββα, στο "Άββα Δωροθέου, Έργα Άσκητικά", εκδ. Έτοιμασία, της μονής του Καρέα.

λόγους τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν ἁββᾶ Δωροθέου", καὶ "περὶ τοῦ ἁββᾶ Δοσιθέου"⁶ καὶ οἱ ὅποιοι ἦταν πάρα πολλοί, οἱ ἀγαθοὶ λόγοι παρηγορίας πού ἀπέτεινε ἰδιωτικά σέ μοναχοὺς καὶ λαϊκοὺς, πού ἐπισκέπτονταν τὴ Μονή, ἢ εὐρέως μὲ τίς διδασκαλίες του, καὶ οἱ ὅποιοι λόγοι δημιουργοῦν τίς κατάλληλες συνθήκες σχέσης γιὰ ἐπικοινωνία ἢ συν-κοινωνία μὲ ἄλλους ἀδελφούς ἢ συνανθρώπους, βοηθοῦσαν ἐπίσης στὴν **κοινωνία** καὶ **ἐπι-κοινωνία** μαζί τους καὶ μεταξὺ τους.

Ἐπίσης, σειρά ἐνεργειῶν πού ἀναλάμβανε ὁ ἁββᾶς, κί ὡς ἡγούμενος τῆς μονῆς του, γιὰ νά ἀνακουφίσει τὸν πόνο, νά φιλοξενήσει τοὺς κατατρεγμένους, τοὺς ἀστέγους, νά δώσει ψωμί καὶ νερό στοὺς πεινασμένους, νά ντύσει τοὺς γυμνοὺς, νά παρασταθεῖ ὡς γιαιρός στὴν ἀρρώστια, στό νοσοκομεῖο τῆς μονῆς Σεριίδου, νά βοηθήσει δηλ. τοὺς πτωχοὺς στίς ὑλικές τους ἀλλά καὶ ὡς καλὸς σύμβουλος τοὺς ἀδελφούς στίς πνευματικές τους ἀνάγκες, ὑλοποιούσαν μὲ τὸν καλύτερο τρόπο τὴ **διακονία**⁷.

Ἀκόμα, ὁ ἄψογος ὀπωσδήποτε πρόπος συμβολῆς στὴν τέλεση τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν, ὅπως ἐξ ἀντικειμένου, ἀλλά καὶ ἐξ ὑποκειμένου ὀρίζει ἡ μοναστικὴ ζωή, οἱ τελετουργικὲς λεπτομέρειες, πού ἐφαρμόζει ὁ μοναχὸς στὴ Θεία Λειτουργία καὶ στὰ ἱερά μυστήρια, ἢ ὅλη τὰξιν πού ἐπικρατεῖ κατὰ τίς ἱεροπραξίες, εἰδικά στὰ μοναστήρια, ἢ κατάνυξη καὶ ἡ "γραφικότητα", πολλὲς φορές, τοῦ γύρω χώρου, βοηθοῦν στό νά πραγματοποιεῖται μία **λατρεία**, πού νά δοξάζει τὸν Θεό καὶ νά ἀνέρχεται στό ὕψος τοῦ ἀνθρώπου.

Μέ τὴν παρουσία του λοιπὸν καὶ τὰ ἔργα τοῦ ὁ ἁββᾶς Δωρόθεος, καὶ ὀπωσδήποτε μὲ τὴ συμβουλευτικὴ του δράση βοηθοῦσε τοὺς ἀνθρώπους, καὶ κυρίως τοὺς ἀδελφούς μοναχοὺς, νά ξαναβροῦν τὴν ἄφεση τῶν ἁμαρτιῶν, τὴ συμφιλίωση καὶ τὴν καταλλαγή τους μὲ τὸ Θεό, τὴν ἴαση τῶν ἀσθενειῶν, τὴν ἐνδυνάμωση γιὰ τὴν ἀναδοχή τῆς νέας ἀποστολῆς τους, μὲ τὴ χάρι τοῦ Θεοῦ καὶ τίς πνευματικὲς ὀδηγίες του, νά ἐνδυναμωθοῦν στὸν ἀγῶνα τους γιὰ τὴν ἀποβολὴ τῶν παθῶν καὶ τὴν κατάκτηση τῶν ἀρετῶν, μὲ τὴν εὐλογία τοῦ Θεοῦ καὶ τίς νοουθεσίες του, νά ἀναλάβουν τὸ διακόνημά τους καὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν τους σέ

⁶ Βλ. Ἁββᾶ Δωροθέου, "Ἔργα Ἀσκητικά", ἐκδ. Ἐτοιμασία, τῆς μονῆς τοῦ Καρέα, 1993, σελ. 36 καὶ 50 ἀντίστοιχα.

⁷ Μία πρώτη ἐν συνόψει ἰδέα γιὰ τὴν παρουσία τῶν 4 λειτουργιῶν τοῦ ποιμαίνειν στὸν ἁββᾶ Δωρόθεο, παίρνει κανεὶς ἀπ' τὴν θεώρηση τοῦ βίου καὶ τοῦ ἔργου του, στὴν εἰσαγωγὴ τοῦ παραπάνω βιβλίου, ἀπὸ τὴν σελίδα 17 κ. ἐ

ισορροπία με την φύση και την Δημιουργία. Να κατανοήσουν ότι και αυτοί και ο κόσμος όλος, ανήκουν στην Έκκλησία που είναι ο καινούριος, ο μεταμορφωμένος κόσμος του Θεού⁸. Εκεί ο Χριστιανός και οικοδομεί και οικοδομείται κάθε φορά, γέροντας την ζυγαριά ανάλογα με την πνευματική του πρόοδο, τις αρετές, τα таланτά του, τα διακονήματά του κ.λ.π. Στην Έκκλησία, ίσως περισσότερο από κάθε άλλο ανθρώπινο (και όχι θεανθρώπινο) χώρο, όλοι όσοι είναι ποιμαντικά υπεύθυνοι, έχουν μέν την εθύνη να οικοδομοῦν, αλλά παράλληλα και να οικοδομοῦνται οί ίδιοι από τή χάρη τοῦ Θεοῦ, μέσα ἀπ' τήν ὀρθή, κυρίως διακριτική (μέ διάκριση) συμβουλευτική διαποίμανση τῶν ποιμνιομένων καί ειδικότερα, ὅσον ἀφορᾷ τή συμβουλευτική διάσταση, τῶν συμβουλευομένων. Ὁ ἀββᾶς Δωρόθεος, ἀναδείχθηκε σέ ἕναν ἀπό τούς "πρωταθλητές" καί ἐν συνεχείᾳ "προπονητές" τοῦ εἶδους.

---

⁸ Α. Μ. Σταυρόπουλου, μν. ἔργο, σελ. 62.

Ἐντοπιμός τῶν τεσσάρων ἀρχῶν τοῦ συμβουλευτικοῦ "ποιμαίνειν"

στόν βίο καί τό ἔργο τοῦ ἀββά Δωροθέου.

Πρέπει νά θυμίσουμε, ὅτι ἡ Ἐκκλησία καί οἱ ἄνθρωποι της, κατά τήν ἄσκηση τοῦ ποιμαντικοῦ, ἄρα καί τοῦ συμβουλευτικοῦ της ἔργου, δέν πρέπει νά παραλείπει καί νά παραθεωρεῖ τίποτε ἀπό ὅλα ὅσα εἶναι δυνατόν νά χρησιμεύσουν στή σωτηρία τοῦ κόσμου καί τοῦ ἀνθρώπου, χωρίς βέβαια νά ἀποδέχεται ποτέ τό ἰησοῦτικό *"ὁ σκοπός ἀγιάζει τά μέσα"*.

Πολύ ὠραῖα παραλληλίζει ὁ καθηγητής κ. Σταυρόπουλος στό "Ἐπιστήμη καί τέχνη τῆς ποιμαντικῆς"¹, τήν ποιμαντική δράση τῆς Ἐκκλησίας καί τῶν φορέων της (τήν δέουσα ποιμαντική δράση καί πράξη), μέ τήν παραβολή τοῦ οἰκοδεσπότη *"ὅστις ἐκβάλλει ἐκ τοῦ θησαυροῦ αὐτοῦ καινά καί παλαιά"* (Ματθ. 13, 52). Συνδυάζει τό παλαιό μέ τό καινούριο, χρησιμοποιώντας τό παλαιό ὑπό τό φῶς καί τό πρίσμα τοῦ καινούριου, ἐνεργώντας φυσικά βάσει τῶν συγκεκριμένων ἀρχῶν τοῦ ποιμαίνειν, πού εἶναι: **Ἡ πρόσληψη, ἡ φιλοκαλία, ἡ συνεργία καί ἡ ἐμπειρία.**

Ὁ ἀββάς Δωρόθεος, ὡς γνήσιος διάκονος καί αὐτός τοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας, μέ ἔμφαση στό διακόνημα τοῦ πνευματικοῦ συμβούλου καί ὁδηγοῦ τῶν ἀδελφῶν, προσελάμβανε στήν ὑπηρεσία του πολλά στοιχεῖα τοῦ κόσμου, ἐνσωματώνοντάς τα στόν χριστιανικό του σκοπό καί τήν ποιμαντική του συμβολή καί *συμβουλή*. Ὁ μακάριος Δωρόθεος, ἐκτός ἀπό ἐκεῖνα πού ζοῦσε καί ἔλεγε ἀκούραστα ὅταν δίδασκε ἀνέφερε, καί αὐτά ἀκόμα πού δίδασκαν οἱ θύραθεν φιλόσοφοι καί πού *"κατά τήν σοφίαν ὄντως μέλισσαν"*, τά μάζευε, ἐάν εὑρίσκε ὅτι περιεῖχαν κάτι χρήσιμο. Ὅπως τό *"Μηδέν ἄγαν"*, τό *"Γνωθι σεαυτόν"* καί ἄλλα πολλά τέτοια, πού τά οἰκειοποιούνταν γιά νά διακονεῖ καί νά θεραπεύει συμβουλευτικά ἢ νά συμβουλευεῖ θεραπευτικά, τούς ἀδελφούς².

¹ Βλ. Α. Μ. Σταυρόπουλου, Ἐπιστήμη καί τέχνη τῆς Ποιμαντικῆς, ἐκδ. Ἀρμός, σελ. 54.

² Βλ. Ἀββά Δωροθέου, Ἔργα Ἀσκητικά, ἐκδ. Ἐτοιμασία, Ἱερᾶς Μονῆς Τιμίου Προδρόμου, Καρέας 1993, σελ. 42 (Ἐπιστολή πρὸς τόν αἰτήσαντα ἀδελφόν πεμφθῆναι αὐτῷ τούς εὐρεθέντας λόγους τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν ἀββά Δωροθέου).

Έχοντας για παράδειγμά του τόν ίδιο τόν δημιουργό Θεό και τόν σαρκωθέντα Λόγο, προσπαθοῦσε μέ τόν δικό του συμβουλευτικό λόγο, ἀλλά κυρίως μέ τό ζωντανό παράδειγμα τῆς ζωῆς του, νά ἐμφυσησει ἀέρα καί πνοή ἀναμόρφωσης στόν συνάνθρωπο καί στόν ἀδελφό. Ἡ διδασκαλία του, λόγου καί βιωτῆς, ὑπενθύμιζε τό ἀρχαῖον κάλλος τοῦ παραδείσου καί ἐνέπνεε πρός τήν φιλοκαλική μεταμόρφωση τοῦ συνομιλητή, τοῦ ἀκροατή, τοῦ ἀναγνώστη καί τοῦ συγκελιώτη. Διότι καί στήν ἀπασχόλησή του μέ τά ὑλικά πράγματα ἀκόμα, (πόσο μᾶλλον στήν διδασκαλία του), ἦταν ἐπιμελής, προσεκτικός καί ἀγαποῦσε τό ὥραϊο καί λιτό, συνδυάζοντας ὅλα αὐτά μέ τή διάκριση πού τοῦ χάριζε ὁ Θεός³. Πάνω καί πρῶτα ἀπ' ὅλα ὅμως ἦταν ταπεινός, σταθερός στό ἀγαθό καί στήν ἀρετή, νηφάλιος καί στοχαστικός, ὡς γνήσιος φιλοκαλικός ἄνθρωπος.

Συνεργαζόταν ἐλεύθερα καί δημιουργικά μέ ὄλες του τίς δυνάμεις καί ὅλα τά μέσα πού τοῦ ἔδωσε ἡ ἀνθρώπινη πορεία του, ἀπ' τήν παιδική του ἡλικία καί τήν ἐποχή πού ἦταν λαϊκός ὡς τήν ἐποχή πού ἐγινε κητήρ καί ἡγούμενος μονῆς, μέ τά ἐφόδια πού τοῦ ἔδωσε ἡ θύραθεν ἀλλά καί ἡ κατά Χριστόν παιδεία του, πρός τό συμβουλευεῖν καί θεραπεύεῖν τόν κόσμο. Χρησιμοποιοῦσε τήν φιλοσοφική καί ἰατρική του γνώση πρός σωματική καί ψυχική θεραπεία καί ἀνακούφιση τῶν ἀδελφῶν, καί σέ συνεργασία μέ τίς πνευματικές του ἀρετές ἀλλά καί τά ὑλικά ἀγαθά καί στοιχεῖα τῆς φύσης ἐπεδίωκε τήν ἀντίδοση τῶν ἰδιωμάτων μεταξύ ἐκείνων πού προσλαμβάνουν καί ἐκείνων πού προσλαμβάνονται καί συνεργοῦν⁴. Ὁ ἀββᾶς Δωρόθεος, γιά νά συμβουλευεῖ ποιμαντικά τούς ἀδελφούς, ἤξερε ὅτι προαπαιτοῦνταν διά τῆς προσευχῆς καί τῆς βιωτῆς του, ἔλξη καί πρόσκληση τῆς Χάριτος τοῦ Θεοῦ, πρός συνεργασίαν μέ τόν ἀνθρώπινο παράγοντα, ἀλλά καί συνεργασία τῶν δύο ἀνθρωπίνων παραγόντων, συμβούλου καί συμβουλευομένου⁵. Ἡ διάκριση καί ἡ διακριτικότητα τοῦ ἀββᾶ, ἦταν τέτοια ὥστε μέ τή συζήτηση οὐσιαστικά συμβουλευόταν μέ τόν συμβουλευόμενο, ὥστε ἡ συμβουλή, ἡ πρόταση πορείας πού θά ἀκολουθοῦσε σέ κάποιο θέμα αὐτός πού ἦλθε νά ρωτήσει τόν γέροντα, νά ἀποφασίζοταν ἀπό κοινοῦ, μέ τήν ἐννοια ὅτι θά κατανοῦσε καί θά ἀποδεχόταν ἀβίαστα τήν πρόταση τοῦ συμβούλου ὁ συμβουλευόμενος, ὡς τήν καλύτερη δυνατή γιά τήν περίπτωσή του. Ὁ ἀββᾶς

³ Ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 46.

⁴ Α. Μ. Σταυρόπουλου, ἔνθ', ἄνωτ., σελ. 54.

⁵ Α. Μ. Σταυρόπουλου, Συμβουλευτική Ποιμαντική, ἐκδ. Λύχνος, σελ. 36 καί τοῦ ἰδίου, Ποιμαντική προετοιμασία τῶν μελλοντύμων, Ἀθήναι 1971, σελ. 34, 120.

Δωρόθεος -καί ὁ σύγχρονος ἀναγνώστης τῶν ἔργων του- δέν ἀποδεχόταν τό ρόλο τῆς αὐθεντίας στή πνευματικά πράγματα καί θέματα, γι' αὐτό ἐνιωθε βαριά τήν εὐθύνη τοῦ διακονήματος τοῦ πνευματικοῦ συμβούλου τῶν ἀδελφῶν.

Πολλές φορές βέβαια, κί αὐτό εἶναι ἴδιον τῆς συμβουλευτικῆς ποιμαντικῆς, ὁ ἀββᾶς Δωρόθεος ὡς σύμβουλος, μετά ἀπό "ἀπαίτηση" τοῦ συμβουλευομένου, ὅπου δέν ὑπῆρχαν πολλά περιθώρια συζήτησης καί σύσκεψης, ὑποδείκνυε τήν κατεύθυνση κί ὁ συμβουλευόμενος, ἀφοῦ εἶχε τήν ιδιότητα τοῦ μοναχοῦ ἢ καί τοῦ ὑποτακτικοῦ ὡς ὀφείλε ἐκ τῆς ιδιότητάς του, καί τοῦ ὄρκου του τῆς ὑπακοῆς ἔπρεπε νά ἀκούσει καί νά ὑπακούσει στό λόγο καί τή συμβουλή τοῦ ἀββᾶ, πού σέ κάποιες δεδομένες περιπτώσεις, ἐπειδή ἀκριβῶς ἦταν ἐντεταλμένος στή μονή Σερίδου σύμβουλος, καί ἀργότερα γέροντας - ἡγούμενος στό δικό του μοναστήρι, μπορούσε νά λειτουργήσει ὡς ἐντολή πού ἔπρεπε νά ἐκτελεσθεῖ, ἂν καί τοῦτο δέν ἀναιροῦσε τήν ἀναγκαιότητα τοῦ διαλόγου, τῆς διά λόγου δηλ. συνεργασίας τῶν δύο, πράγμα βέβαια πού δέν ἦταν τόσο σύνθετος καί αὐτονόητος τήν ἐποχή ἐκείνη⁶.

Στόχος τοῦ ἀββᾶ Δωροθέου, τόσο γιά τόν ἑαυτό του, ὅσο καί γιά τούς ἀδελφούς πού συμβούλευε, ἦταν ἡ γνώση τῆς κατά θεόν ζωῆς πού στηρίζεται στήν ἐμπειρία. Ὅπως κάθε ἀληθινός μοναχός, ἀκόμα δέ περισσότερο πνευματικός σύμβουλος καί γέροντας, σκόπευε στή σύζευξη θεωρίας καί πράξης, ὕλικου καί πνευματικοῦ, ψυχικοῦ καί σωματικοῦ. Πρός ἐνίσχυση του στό δύσκολο ἔργο καί διακόνημα τοῦ συμβουλεύειν, ἐπεδίωκε τήν ἐμπειρία τοῦ θεοῦ στοιχείου καί τῆς θείας παρουσίας στή ζωή του, κί ἐνῶ περνοῦσε ὁ καιρός ἐνισχυόταν ἀπ' τήν ἐμπειρία πού ἀποκτοῦσε στήν ἀναστροφή του μέ τούς ἀδελφούς καί τά προβλήματα τους, τίς ἀδυναμίες καί τούς λογισμούς τους. Ἐνῶ σίγουρα στόν πνευματικό τους ἀγῶνα οἱ ἀδελφοί ἐνισχύονταν ἀπ' τήν ἐμπειρία πού ἀποκτοῦσαν κοντά στόν ἀββᾶ, εἶτε μέσω τῶν λόγων του, ἢ ἀκόμα περισσότερο μέσω τοῦ παραδείγματός του.

⁶ Σχετικά μέ τό δεοντολογικό περίγραμμα τῆς συνεργίας στό ἔργο τοῦ ἀββᾶ Δωροθέου, μπορεί νά συμπεράνει, κατά τή γνώμη μου, κανεῖς τά παραπάνω ἂν μελετήσει προσεκτικά τίς ποιμαντικές-συμβουλευτικές ἐπιστολές τοῦ ἀββᾶ, καί τό θεωρητικό - ἐπιστημονικό ὑπόβαθρό της, πού παρουσιάζει ὁ καθηγητής Α. Μ. Σαυρόπουλος στό "Συμβουλευτική Ποιμαντική", ἐκδ. Λυχνός, σελ. 36-37.

ΠΙΝΑΚΑΣ

ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ
ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΔΕΒΒΑ ΔΩΦΡΟΘΕΟ

(Πίνακας που χρησιμοποιήθηκε στην video – ταινία <ΠΑΘΗ & ΑΡΕΤΕΣ> του μητσιακού προγράμματος σπουδών μας)

**Έντοπιζομός τῶν κύριων καί τῶν ἐπιμέρους στάσεων τοῦ συμβουλευτικοῦ
"ποιμαίνειν" στόν βίο καί τό ἔργο τοῦ ἀββᾶ Δωροθέου.**

Ἡ τήρηση ὀρισμένων στάσεων, ὡς προϋπόθεση ἐνεργοποίησης τῶν ἀρχῶν πού ἀναφέραμε στό προηγούμενο κεφάλαιο, στό ποιμαντικό καί συμβουλευτικό ἔργο τῆς Ἐκκλησίας, "ἐγγυῶνται" ὅπωςδήποτε *"τὴν ἀμοιβαίότητα τῶν ἀνταλλαγῶν τῶν συναλλασσομένων πλευρῶν εἴτε πρόκειται περί προσώπων εἴτε περί περιοχῶν γνώσεως καί ζωῆς"*¹.

Ὡς τέτοιες ἀναγνωρίζονται, σύμφωνα μέ τὴν ἐπιστημονικὴ ἀνάλυση τοῦ καθηγητοῦ Ἀ. Μ. Σταυρόπουλου, ἡ γενικὴ στάση τῆς **φιλοξενίας**, ἡ ὁποία νοηματοδοτεῖται ἀπὸ τίς δύο "συνιστώσες" τῆς τὴν στάση **ἀγάπης** καί τὴν στάση **ὑποδοχῆς**. Ἐπιμέρους στάσεις τῆς ὑποδοχῆς εἶναι αὐτές τῆς **κατανόησεως**, τῆς **ἀνεκτικότητος**, τοῦ **σεβασμοῦ** καί τῆς **παραδοχῆς**².

Ἡ τήρηση αὐτῶν τῶν στάσεων *"ὀδηγεῖ σέ μία κοινὴ πορεία, συν-χώρηση, συν-οδία, λήψη ἀποφάσεων ἀπὸ κοινοῦ, συν-βουλευτικά καί ὄχι αὐθαίρετα, ὅπου πρῶτοι καί ἔσχατοι ἐναλλάσσονται καί ἡ θέση τους τελικὰ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν πρόθεσή τους νὰ διακονοῦν ἢ νὰ ἄρχουν καί ἀπὸ μία ἐσχατοπρωικὴ ἀντίληψη τῆς ζωῆς, σύμφωνα μέ τὴν ὁποία κάποιος ἔσχατος δέν κωλύεται νὰ εἶναι καί πρῶτος, χωρὶς καί νὰ ἐνδιαφέρεται ἂν θά εἶναι καί πρῶτος (πρβλ. Μάρκου θ' 35)"*³.

Τό πνεῦμα τῆς φιλοξενίας καί ἀρχάς, πού ὑπάρχει στοὺς ἀληθινούς χριστιανούς, ἄρα πολὺ περισσότερο στοὺς μοναχοὺς καί κατὰ συνέπειαν καί στόν ἀββᾶ Δωρόθεο, εἶναι περισσότερο τρόπος ζωῆς παρά ἐπιβεβλημένη ἀβρότητα σὲ πλαίσια τῆς ἀνθρώπινης κοινωνικότητας καί τῶν νόμων τῆς μοναχικῆς βιωτῆς. Ὁ ἀληθινὸς χριστιανός, καί τέτοιος ἦταν ἀναμφίβολα ὁ ἀββᾶς, ἔχει ὡς πρότυπό τοῦ τὸν ἴδιο τὸ Δημιουργὸ καί Κύριο, πού κί ὅταν ἀκόμη φιλοξενεῖται (Ματθ. 25,35), Ἐκεῖνος εἶναι πού οὐσιαστικά φιλοξενεῖ. Ἐμεῖς

¹ Ἀ. Μ. Σταυρόπουλος, Ἐπιστήμη καί Τέχνη, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 55.

² Ἀ. Μ. Σταυρόπουλος, Συμβουλευτικὴ Ποιμαντικὴ, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 52-53 κ.ε.

³ Ἀ. Μ. Σταυρόπουλος, Ἐπιστήμη..., σελ. 56

ἀπλῶς εἶμαστε μιμητές ενός φιλόξενου Θεοῦ, πού μᾶς φιλοξενεῖ στόν κόσμο Του καί μᾶς προσφέρει ὅλα τά ἀγαθά του, κάνοντάς μας οἰκονόμους τῶν δικῶν Του θησαυρῶν πρὸς ὅλους ἐκεῖνους πού ἔχουν τήν ἀνάγκη τους⁴.

Στό μοναστήρι τοῦ ἀββᾶ, γιά τό ὅποιο πολύ λίγα στοιχεῖα μᾶς εἶναι γνωστά, μπορούμε νά ὑποθέσουμε ἀπ' ὅσα ἀναφέρονται στήν "Ἐπιστολή", πού προηγεῖται τῶν "Διδασκαλιῶν" του ὅτι ἀκολουθήθηκαν ἀπό τόν ἴδιο τόν ἅγιο Δωρόθεο οἱ πνευματικές ἀρχές πού εἶχε διδαχθεῖ στή Μονή τοῦ ἀββᾶ Σερίδου. Συντελοῦνταν ἕνα "θαῦμα" φιλοξενίας, ἀφοῦ δεχόταν φτωχοῦς καί ἀσθενεῖς, πού τούς περιέθαλπε καί τούς θεράπευε, ἐνῶ φιλόξενο στεκόταν καί στά πνευματικά δρώμενα καί στήν προσφορά πνευματικῶν ἀγαθῶν. Στεκόταν ὡς πνευματικό καί ἱεραποστολικό κέντρο τῆς περιοχῆς, ὅπου κατέφευγαν σ' αὐτό καί τόν ἠγούμενό του ἀκόμα καί σοφιστές, ὅπως ἔχουμε ἤδη προαναφέρει γιά νά ἀποθέσουν ἐκεῖ τόν προβληματισμό τους καί νά βοηθηθοῦν⁵. Δεχόταν καί φιλοξενοῦσε τόν ξένο καί δεχόταν σάν τόν ὑψηλό ξένο καί οὐσιαστικά σάν τόν πιό κοντινό καί οἰκεῖο ἐπισκέπτη μας, τόν ἴδιο τόν Χριστό! (Ματθ. 25, 35). Τοῦτο ὑπονοεῖ ἐκτός ἀπ' τήν φιλοξενία τοῦ Ἀβραάμ (Γεν. 18, 1-8) καί ὁ συγγραφέας τῆς πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολῆς, ὅταν παραγγέλλει: *τῆς φιλοξενίας μή ἐπιλανθάνεσθε· διὰ ταύτης γάρ ἔλαθον τινες ξενίσαντες ἀγγέλους*" (Ἑβρ. 13, 1-2)⁶. Τό μέγεθος τῆς συμβουλευτικῆς ἀναδεικνύεται ἐδώ δια τῆς φιλοξενίας τοῦ λόγου. Ὁ ἀββᾶς Δωρόθεος, ἀσκημένος στό διακόνημα τοῦ πνευματικοῦ καθοδηγοῦ, φιλοξενοῦσε μέ τούς λόγους του αὐτούς, πού στό πρόσωπό του ἔβλεπαν τόν πατέρα, μεταδίδοντάς τους μεγάλη ὠφέλεια.

Σύμφωνα μέ τόν καθηγητή Ἀ. Μ. Σταυρόπουλο, *Ἀυτή τήν ὁμιλοῦσα τῆς ξένου, τήν ὑποδοχή τοῦ ἄλλου, σύγχρονα ρεύματα Ψυχολογίας, τῆς Ψυχοθεραπείας καί τῆς συμβουλευτικῆς, τήν προβάλλουν ὡς τήν κατ' ἐξοχήν σιάση ζωῆς πού μπορεῖ νά διευκολύνει τήν ἀνάπτυξη τοῦ ἀνθρώπινου προσώπου καί τίς μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων σχέσεις. Ἡ οὐμανιστική ψυχολογία, μέ κύριο ἐκπρόσωπό τῆς τόν Κάρλ Ρότζερς (Carl Rogers) προτείνει τή σιάση ὑποδοχῆς σάν ὄρο ἀπαραίτητο γιά τήν ἀνάπτυξη τοῦ*

⁴ Α. Μ. Σταυρόπουλος, Συμβουλευτική Ποιμαντική, σελ. 50.

⁵ Ἱερᾶς Μονῆς Τιμίου Προδρόμου Κιρκάρ, Ἀββᾶ Δωρόθεου, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 27.

⁶ Βλ. ἐκτενέστερη ἀνάλυση στό Α. Μ. Σταυροπούλου, Συμβουλευτική Ποιμαντική, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 51.

άνθρώπου, όταν εισέρχεται σε σχέση με τους άλλους”⁷. Καί “μετά από μακρά άναζητηση και εφαρμογές, ή ούμανιστική κυρίως Ψυχολογία κατέληξε στο συμπέρασμα, ότι ή στάση της ύποδοχής με τίς επίμερους στάσεις της κατανοήσεως, της άνεκικότητος, του σεβασμού και της παραδοχής μπορεί νά έγγνηθεί τήν άνθηση του άνθρωπίνου προσώπου. Αύτές οι τέσσερις στάσεις θεωροῦνται ως βασικές και θεμελιώδεις, προδιαθέτουν σε μία συμπεριφορά, εὔνοοῦν τίς διανθρώπινες σχέσεις και δημιουργοῦν τό κατάλληλο εκείνο κλίμα και τήν ανάλογη άτμόσφαιρα πού εἶναι άπαραίτητα για τήν επίτευξη κοινωνίας, ιδιαίτερα κατά τή συμβουλευτική σχέση μεταξύ συμβούλου και συμβουλευομένου”⁸.

Ό άββας Δωρόθεος φαίνεται πώς εἶχε τάλαντο από τόν Θεό νά κατανοεῖ τόν άλλο, τόν άπέναντί του και γι’ αυτό νά τόν συμβουλευε σωστά. Άντιλαμβανόταν ὀρθά τό νόημα τῶν λόγων και τῶν έκφραστικῶν μέσων πού ἔκανε χρήση ὁ άλλος. Γι’ αυτό κατανοοῦσε τόν άλλο σάν νά ἦταν ὁ άλλος. Άλλά χωρίς νά τοῦ διαφεύγει, ότι πρόκειται για ανάλογη κι ὄχι ἴδια περίπτωση. Δηλαδή αισθανόταν τόν πόνο ἢ τήν χαρά τοῦ άλλου ὅπως άκριβῶς τήν αισθανόταν αὐτός ὁ άλλος και ἐξηγοῦσε τά αισθήματα και τίς ἀντιλήψεις του, ὅπως ἐκεῖνος, χωρίς νά λησμονεῖ ὅμως ότι πρόκειται για ἐμπειρίες και ἀντιλήψεις ενός άλλου προσώπου. Γι’ αυτό πολλές φορές παρατηρεῖται στίς συμβουλές πού δίνει μέσω τῶν ἐπιστολῶν του σε συγκεκριμένα πρόσωπα, νά τηρεῖ μία σχετική ἀπόσταση, για νά μήν ταυτίζεται μ’ αὐτούς, τίς ἰδέες και τά προβλήματά τους, ἀλλά ἀπλά νά κατανοεῖ και νά συμβουλευε⁹.

Ἡ άνεκτικότητα πού προέβαλε άπέναντι στόν καθένα και σε ὁ,τιδήποτε ἄκουγε, ξένο ἀκόμα πρὸς τή χριστιανική ἠθική ἢ πλησίον της θύραθεν φιλοσοφίας, ἐπέτρεπε στόν συνομιλητή και συμβουλευόμενο νά αισθάνεται ἐλεύθερος νά ἐκφράσει τίς ἐμπειρίες, τίς σκέψεις, τίς συγκινήσεις, τίς πράξεις και τίς ἐπιθυμίες του, ὅπως άκριβῶς τίς αισθανόταν και πιθανῶς τίς πραγματοποιοῦσε ανεξάρτητα από τό ἔάν συμφωνοῦσαν με τούς κοινωνικούς και ἠθικούς κανόνες της ἐποχῆς και τοῦ περιβάλλοντος¹⁰.

⁷ Α. Μ. Σταυρόπουλος, Συμβουλευτική Ποιμαντική, σελ. 52. Βλ. και τήν ὑποσημείωση 7 της ἴδιας σελίδας για τόν Κάρλ Ρότζερς στο βιβλίο τοῦ Τ. Κίρναν, “Ψυχοθεραπεία”.

⁸ Στο ἴδιο, σελ. 53.

^{9, 10, 11} Πληροφορίες για ὅλες αὐτές τίς επίμερους στάσεις καθώς και τή σχετική τους ἀνάλυση μπορεί νά βρεῖ κανείς μαζί με ὅλες τους τίς παραμέτρους στήν σχέση τους και με τήν ψυχολογία στο βιβλίο Συμβουλευτική Ποιμαντική τοῦ καθ. Α. Μ. Σταυρόπουλου, σελ. 53-55.

Ὁ σεβασμός πού ἔδειχνε στόν ἄλλον ἄνευ ὄρων, δινόταν δωρεάν ἀνεξαρτήτως τοῦ ἀξιώματος, τῶν προσόντων καί τῆς ἠθικῆς ἀξίας αὐτοῦ τοῦ ἄλλου. Ὁ σεβασμός προσφερόταν ἀπ' τόν ἀββᾶ, θεμελιωμένος στό γεγονός ὅτι ὁ ἄλλος εἶναι μοναδικό πρόσωπο μέ μοναδική ἀξία, μόνο καί μόνο ὡς εἰκόνα Θεοῦ καί γι' αὐτό μακριά ἀπό συγκρίσεις, κρίσεις καί κατακρίσεις.

Ἡ παραδοχή τοῦ ἄλλου στό σύνολό του, μέ τὰ προτερήματά του, τὰ ἐλαττώματά του, τίς χάρες καί τίς ἀδυναμίες του, ἦταν ἓνα προσόν τοῦ ἀββᾶ Δωρόθεου πού εἶχε ἀμφίδρομη δράση καί ἀντίδραση στίς σχέσεις συμβούλου (τοῦ ἰδίου) καί συμβουλευομένων (τῶν ἀδελφῶν), ὡς συγκεκριμένες ὑπάρξεις καί πρόσωπα ὄντων μέσα στήν καθολικότητά τους. (Ὅπως δηλ. ὁ ἀββᾶς ἀποδεχόταν τούς ἀδελφούς, ἔτσι κί αὐτοί ἀποδέχονταν τόν ἀββᾶ).

Ὅλες αὐτές οἱ ἐπιμέρους στάσεις συμβουλευτικῆς ποιμαντικῆς πού ἀπαιτοῦνται καί στόν ἀββᾶ Δωρόθεο, συγκροτοῦν καί οἰκοδομοῦν τήν στάση ὑποδοχῆς τοῦ ἀββᾶ, πού τίς συνοψίζει καί τίς συμπεριλαμβάνει¹¹.

Κορυφαία βέβαια στάση πού λειτουργεῖ ὡς κίνητρο καί ἐπιστέγασμα, ὡς ἀρχή καί τέλος κάθε ποιμαντικῆς καί συμβουλευτικῆς δράσης ἑνός γνήσιου ποιμένα καί συμβούλου, ὅπως ἦταν ὁ ἀββᾶς, εἶναι ἡ ἀγάπη ἡ ὁποῖα προσεγγίζει τήν στάση ὑποδοχῆς καί τίς ἐπιμέρους της, ὅπως θέλει καί ὅπως διδάσκει καί ἀναδεικνύει ἡ μακραίωνη Παράδοση τῆς Ἐκκλησίας μας *ὡς ἡ μοναδική στάση πού βοηθάει στήν ἀνάπτυξη τοῦ ἀνθρώπινου προσώπου*¹². Αὐτή ἡ ἀγάπη τοῦ ἀββᾶ γιά τούς ἀδελφούς, δέν ἦταν κάτι τό ἀσαφές καί ἀφηρημένο πού περιοριζόταν σέ σοφά λόγια παρηγοριᾶς καί ψυχολογικῆς βοήθειας, ἀλλά μεταφραζόταν σέ συγκεκριμένες πράξεις πού πραγματοποιοῦσε ὁ ἴδιος ὁ ἀββᾶς πρὸς τούς ἀδελφούς ὡς συγκεκριμένης καί ἡγούμενός τους ἀλλά καί ὡς πρῶτος ἐφαρμοστής τῶν λόγων καί τῶν προτροπῶν του. Ὁ ἀββᾶς Δωρόθεος στάθηκε ἓνας γνήσιος καί ἐμπρακτος ὑμνητής καί μιμητής τοῦ ὀρισμοῦ τῆς ἀγάπης, ὅπως προσφέρεται στόν ὕμνο γιά αὐτήν τοῦ Ἀπ. Παύλου στήν Α' Κορ., κεφ. 12, 31 ὡς 14, 1 καί ἰδιαίτερος στό 13, 4-8. Γι' αὐτό, καί ὅπως ἀναφέρει ὁ συγγραφεὺς τῆς Ἐπιστολῆς πού προηγεῖται τῶν διδασκαλιῶν τοῦ ἀββᾶ στήν ἔκδοση τῆς Μονῆς Καρέα, οἱ ἀδελφοί καί ὁ ἴδιος ἀγαποῦσαν πολύ τόν ἀββᾶ Δωρόθεο γιατί

---

¹² Α. Μ. Σταυρόπουλου, Σ. Π. ἐνθ' ἄνωτ., σελ.55.

τό *"φιλοπόνως έρευνᾶν καί γνησίως έπαινεῖν"*¹³ τό βίο ισοδυναμεῖ πρός τό *"ἀρετήν έπαινεῖν καί Θεόν ἀγαπᾶν καί μεριμνᾶν περί τῆς ὄντως ζωῆς"*¹⁴. Ἡ ἀγάπη στήν κλίμακα τῶν ἀρετῶν εἶναι πορεία καί τέρμα πού γιά κάποιον σάν τόν ἅγιο Δωρόθεο ξεκινᾶ μέ τήν ἀπόκτηση ἀρετῶν ἀπ' τά χρόνια τοῦ βίου του σάν ὑποτακτικός καί κορυφώνεται στήν διακονία τοῦ ἐξαιρετοῦ ποιμένα *"τοῦ διδάσκειν καί φωτίζειν τάς ψυχάς ἄξιον"*¹⁵.

---

¹³ Γ. Μ. Τιμίον Προδρόμου Καρέα, Ἀββᾶ Δωροθέου - Ἔργα Ἀσκητικά, ἐκδ. Ἐτοιμασία, *"Ἐπιστολή πρός τόν αἰτήσαντα ἀδελφόν πεμφθῆναι αὐτῷ τούς εὐρεθέντας λόγους τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν ἁββᾶ Δωροθέου"*, σελ. 36.

¹⁴ Τό ἴδιο.

¹⁵ Στό ἴδιο, σελ. 46.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Περιδιαβαίνοντας ἐν συντομία καί τερματίζοντας τό μικρό ὀδοιπορικό μας σέ ὅ,τι ἀφορᾶ τό συμβουλευτικό ἔργο τοῦ ἀββᾶ Δωροθέου, μιά γλυκιά - χαρούμενη αἴσθησις μᾶς ἀγγίζει γιά τό γεγονός ὅτι προσπαθήσαμε ν' ἀνακαλύψουμε καί ν' ἀγγίξουμε κατά προσέγγισι τῆς ὀκτώ (8) κατηγορίαι, τῆς τέσσαρις Λειτουργίαι, τῆς τέσσαρις ἀρχαί καί τῆς κύριαι καί ἐπιμέρους στάσει τοῦ "ποιμαίνειν", στόν βίο καί τό συμβουλευτικό ἔργο τοῦ ἀββᾶ, ὅπως τῆς διδαχθήκαμε στά μαθήματα τοῦ καθηγητή Ἀ. Μ. Σαυρόπουλου.

Τό ἐγχείρημα δέν ἦταν πολύ εὐκολο διότι οἱ μαρτυρίαι πού εἶχαμε γιά τό συμβουλευτικό ἔργο τοῦ ἀββᾶ Δωροθέου δέν ἦταν πολλές, οὔτε ἀπολύτως ἀμεσαι, μέ τήν ἐννοια ὅτι ὁ ἀββᾶς Δωρόθεοι εἶχε σέ πολύ μακρινή ἀπό ἐμᾶς ἐποχή καί οἱ "συμβουλές" τοῦ πού μᾶς διεσώθησαν εἶναι ἀπό ἐπιστολάι τοῦ καί ὄχι μαρτυρίαι τῶν ἰδίων τῶν συμβουλευομένων ἢ μεταφερόμεναι μέ τή μορφή διαλόγου μεταξὺ συμβούλου καί συμβουλευομένου. Ἐμμεσαι εἶναι καί οἱ πληροφορίαι πού μᾶς δίνει ὁ συγγραφεύς τῆς "Ἐπιστολῆς", πού προηγεῖται τῶν "διδασκαλιῶν" τοῦ ἀββᾶ καί ἀπευθύνεται *"πρός τόν αἰτήσαντα ἀδελφόν πεμφθῆναι αὐτῷ τούς εὐρεθέντα λόγου τοῦ ὀσίου πατρός ἡμῶν ἀββᾶ Δωροθέου"*, ἄν καί ἀρκετά σημαντικῆι.

Ἐκεῖνο πού θαυμάζει κανεῖς στόν ββᾶ Δωρόθεο εἶναι ἡ ὑπακοή καί ἡ ὑπομονή τοῦ, πού λειτούργησαν ὡς ἀρετέι - κλειδιά στήν διεξαγωγή καί ἐπιτυχία τοῦ συμβουλευτικοῦ τοῦ ἔργου. Θυμόμαστε ὅτι ἐνῶ πειραζόταν πολύ ἀπό τό πολυθόρυβο καί πολυεῖθυνο διακόνημά τοῦ στό νοσοκομεῖο τῆς Μονῆς Σερίδου, οἱ Πατέρι τοῦ προσέθεσαν καί ἕνα ἐπιπλέον -τό σημαντικότερο- αὐτό τῆς πνευματικῆς παρακολούθησι τῶν ἀδελφῶν σάν βοηθό τοῦ ἡγουμένου, χάρη στά ἐξαιρετικά προτερήματα καί προσόντα τοῦ, αὐτά τῆς μόρφωσι, καί τῆς μέχρι τότε διαγωγῆς τοῦ στή μοναχική παλαίστρα.

Ὁ ἀββᾶς Δωρόθεοι ἔπρεπε στό ἐξῆς νά κατευθύνει, νά συμβουλεύει, νά ἐλέγχει καί νά παρηγορεῖ τούς ἄλλουι μοναχοῦ, οἱ ὁποῖοι ὑποχρεωτικά πλέον ἔπρεπε νά ἀπευθύνονται σ' αὐτόν. Εἶναι εὐκολο νά ἐννοήσαι κανεῖς τό βάρος τοῦ ἔργου. Ἐνῶ ζοῦσε ἀκόμα σάν ὑποτακτικός, ὁ ἰσορροπημένος καί ὄριμοι χαρακτήρα, ἐγινε ἀφορμή σὺν

τοῖς "θείοις χαρίσμασι" του, νά ἐπιλεγεῖ γιά νά ἀγωνίζεται νά μορφώσει τό Χριστό καί στίς ψυχές τῶν ἀδελφῶν του. Ἡ ἐπιθυμία του γιά "ἡσυχία" δέν ἦταν θέλημα Θεοῦ. Ὁ "Ἀρχιεπισκοπικήν" τόν προόριζε γιά τοποτηρητή του στή διαποίμανση τῶν λογικῶν προβάτων Του¹.

Ἄς ληφθεῖ λοιπόν ὑπόψιν, ὅτι δέν μπορέσαμε νά εἰσχωρήσουμε βαθιά στό ποιμαντικό καί συμβουλευτικό ἔργο τοῦ ἀββᾶ, διότι δέν ἦταν σύγχρονός μας καί δέν τόν ἔχουμε μπροστά μας νά διδάσκει, ἀλλά ὅ,τι συμπεραίνουμε, τό συμπεραίνουμε ἀπό τήν ἐντύπωση πού ἔκανε ὁ ἀββᾶς καί τό ἔργο του στούς ποιμαινομένους καί συμβουλευομένους μέ μέτρο δηλ. τίς διηγήσεις (αὐτές τίς λίγες) γιά τόν ἀββᾶ.

Τόν σημαντικότερο ὅμως ρόλο στό συμβουλευτικό ἔργο, παίζουν κατ' ἐμέ, οἱ στάσεις τοῦ ποιμαίνειν ὅποιοσδήποτε κί ἄν εἶναι ὁ σύμβουλος ἢ ὁ συμβουλευόμενος. Γι' αὐτό ἐπέλεξα νά κλείσω τήν παρούσα μέ μία παράγραφο, πολύ σημαντική, τοῦ καθηγητή Ἀ. Μ. Σταυρόπουλου, μέ τίτλο: "Φιλόξενη ἀντίδοση ἰδιωμάτων"².

"Μία προσεχτική ἀντιπαράθεση καί ἀντιπαραβολή τῶν χαρακτηριστικῶν τῶν δύο αὐτῶν στάσεων ὑποδοχῆς καί ἀγάπης μᾶς ὁδηγεῖ στή διαπίστωση μιᾶς κατά μέγα μέρος ἐπικαλύψεως τῶν μὲν ἀπό τίς δέ. Ὑπάρχει κατά κάποιο τρόπο μία ταύτιση δεικτῶν καί συγγένεια ἐννοιῶν, πού μπορεί νά ἀποβεῖ καρποφόρα καί γιά τά δύο μέρη ἄν θελήσουμε νά προβοῦμε σέ ἀνταλλαγές.

Εἶναι βέβαια περιττό νά τονισθεῖ, ὅτι αὐτή ἡ ἀντίδοση ἰδιωμάτων' θά ἐπιτελεσθεῖ μέ σεβασμό τῶν ὀρίων τῶν δύο περιοχῶν σκέψεως καθώς καί τῶν πηγῶν ἐμπνεύσεως τῆς κάθε μιᾶς. Ἀλλά εἶναι χαρακτηριστική ἀκόμα καί ἡ γλωσσική γειννίασή τους, ὅταν δοῦμε ὅτι στήν ἀρχαία ἐλληνική γλῶσσα ἀγαπάω ἐπί προσώπων σημαίνει ὑποδέχομαι, περιποιῶμαι κάποιον.

Στήν κοινή' αὐτή γλῶσσα μποροῦμε ν' ἀγαπᾶμε ὑποδεχόμενοι καί νά ὑποδεχόμαστε μέ ἀγάπη ἕνας τόν ἄλλο, τόν ξένο καί ἀποξενωμένο ἄνθρωπο τῆς ἐποχῆς μας, ἀλλά καί τόν ἴδιο μας τόν ἑαυτό, τόν τόσο οἰκεῖο καί τόσο ξένο συγχρόνως, τελικά ὅμως τόν πιό πλησιόν ἀπό τούς πλησιόν.

¹ Βλ. Τεράς Μονῆς Τιμίου Προδρόμου Καρέα. Ἀββᾶ Δωροθέου..., ὅπως παραπάνω, σελ. 25-26.

² Α. Μ. Σταυρόπουλου, Συμβουλευτική Ποιμαντική, ἐκδ. Λύχνος, σελ. 57-58.

Μία τέτοια στάση υποδοχής και αγάπης πού θά άσκειται στά πλαίσια του όρθοδόξου ποιμαντικού έργου μπορεί νά άποκληθεϊ στάση φιλοξενίας στό μέτρο πού ή φιλοξενία συνιστά την ούσία του άνατολικού χριστιανικού τρόπου ζωής. Αυτή ή στάση θά εμπλουπίζεται τόσο άπό τά πορίσματα των θεολογικών και άνθρωπολογικών έπιστημών - πάντοτε, βέβαια, υπό τό φώς της άρχής της προσλήψεως' - όσο και άπό τίς φυσικές δυνάμεις της ψυχής και την έμπνευση του Αγίου Πνεύματος. Ο πατερικός λόγος σημαδεύει έπιγραμματικά τό τέλος αυτής της παραγράφου.

"Άλλη έστίν ή αγάπη της ψυχής ή φυσική, και άλλη ή εκ του άγίου πνεύματος αυτή προσγινομένη" (Σχόλιο Διαδόχου θ' στον Λόγο Α' της Κλίμακος, PG 88, 1164 Α.).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ἔργα τοῦ ἀββᾶ Δωροθέου *

I) Διδασκαλίες:

- Α' Διδασκαλία: Περὶ ἀποταγῆς
Β' " Περὶ ταπεινοφροσύνης
Γ' " Περὶ συνειδήσεως
Δ' " Περὶ θείου φόβου
Ε' " Περὶ τοῦ μὴ ὀφείλειν τινὰ στοιχεῖν τῇ ἰδίᾳ συνέσει
ΣΤ' " Περὶ τοῦ μὴ κρίνειν τὸν πλησίον
Ζ' " Περὶ τοῦ ἑαυτὸν μέμφεσθαι
Η' " Περὶ μνησικακίας
Θ' " Περὶ ψεύδους
Ι' " Περὶ τοῦ μετὰ σκοποῦ καὶ νήψεως ὀδεύειν
τὴν ὁδὸν τοῦ Θεοῦ
ΙΑ' " Περὶ τοῦ σπουδάζειν ταχέως ἐκκόπτειν τὰ πάθη πρό τοῦ ἐν ἔξει
κακῇ γενέσθαι τὴν ψυχὴν
ΙΒ' " Περὶ φόβου τῆς μελλούσης κολάσεως, καὶ ὅτι χρῆ τὸν θέλοντα
σωθῆναι, μηδέποτε ἀμεριμνεῖν περὶ τῆς ἰδίας σωτηρίας
ΙΓ' " Περὶ τοῦ ἀταράχως καὶ εὐχαρίστως ὑποφέρειν τοὺς πειρασμούς
ΙΔ' " Περὶ οἰκοδομῆς καὶ ἀρμολογίας τῶν τῆς ψυχῆς ἀρετῶν
ΙΕ' " Περὶ τῶν ἁγίων νηστειῶν
ΙΣΤ' " Ἑρμηνεία τινῶν ρητῶν τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου ψαλλομένων
μετὰ τρόπου εἰς τὸ Ἅγιον Πάσχα
ΙΖ' " Ἑρμηνεία τινῶν ρητῶν τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου
ψαλλομένων εἰς τοὺς Ἁγίους Μάρτυρας.

* Τοποθετήσαμε στὸ παράρτημα τὰ ἔργα τοῦ ἀββᾶ Δωροθέου ἐλλείπει ἀσματικῆς ἀκολουθίας ἢ ἔστω ἐνὸς ἀπολυτικίου πρὸς τὴν χάρη του. (Βλέπε γιὰ τὸ θέμα αὐτό, στὴν παρούσα, σελ. 9, ὑποσημείωση).

II) Ἐπιστολές διάφορες:

- Α' Ἐπιστολή: Πρὸς τινὰς κελιώτας ἐρωτήσαντας αὐτὸν περὶ τοῦ
    παραβάλλειν
- Β' " Πρὸς τοὺς ἐν τῷ Μοναστηρίῳ ἐπιστάτας καὶ μαθητάς.
    Πῶς δεῖ ἐπιστατεῖν ἀδελφῶν καὶ πῶς ἐπιστατοῦσιν
    ὑποτάσσεσθαι
- Γ' " Πρὸς τὸν ἔχοντα τὴν διακονίαν τοῦ κελλαρίου
- Δ' " Πρὸς τὸν αὐτὸν
- Ε' " Πρὸς τὸν αὐτὸν
- ΣΤ' " Πρὸς τὸν αὐτὸν
- Ζ' " Πρὸς ἀδελφὸν ἐπερωτήσαντα αὐτὸν περὶ ἀναισθησίας
    ψυχῆς καὶ περὶ ψύξεως ἀγάπης
- Η' " Πρὸς ἀδελφὸν στενοχωρούμενον ὑπὸ πειρασμοῦ
- Θ' " Πρὸς τὸν αὐτὸν
- Ι' " Πρὸς ἀδελφὸν ἐμπεσόντα εἰς μακρὰν ἀσθένειαν καὶ
    συμπτώματα διάφορα
- ΙΑ' " Πρὸς ἀδελφὸν ἐν πειρασμῷ ὄντα
- ΙΒ' " Πρὸς τὸν αὐτὸν
- ΙΓ' " Πρὸς τὸν αὐτὸν
- ΙΔ' " Πρὸς τὸν αὐτὸν
- ΙΕ' " Πρὸς τὸν αὐτὸν
- ΙΣΤ' " Πρὸς ἀσθενέστερον τινὰ ἀδελφόν, λαμβάνοντα
    διαφόρους λογισμοὺς περὶ τῶν οἰκονομούντων τὰ
    πρὸς τὴν χρεῖαν αὐτοῦ

Σημείωση: Ἀπὸ τίς ἐπιστολές πού ἀπευθύνονται στό ἴδιο πρόσωπο (Δ', ε', στ', ἥ θ' ἢ ιβ', ιγ',
ιδ', ιε'). ἂν καὶ ἀποτελοῦν σπαράγματα τῶν ἔργων τοῦ ἀββᾶ Δωροθέου, θά μπορούσε

κάποιος νά συμπεράνει, ὅτι ὡς γνήσιος ποιμένας, ὁ ἀββᾶς, ἐπανερχόταν σιόν ἔχοντα τήν ἀνάγκη του καί προσέφερε τήν βοήθειά του, ὅσο αὐτός τήν χρειαζόταν. ἀκούραστα καί ἀφειδῶς, φιλοξενώντας τον καί ὑποδεχόμενος τόν ἐν ἀγάπῃ, στά πλαίσια τῆς κατανόησης, τῆς ἀνοχῆς, τοῦ σεβασμοῦ καί τῆς παραδοχῆς.

Ο Αββάς Δωρόθεος είναι εκείνος που με ένα θαυμάσιο παράδειγμα , υποδεικνύει το πώς ο άνθρωπος κερδίζει τις αρετές και καθαρίζεται από τα πάθη:

<Ο δρόμος της σωτηρίας> λέει , <είναι σαν να χτίζεις ένα σπίτι. Θεμέλιό του είναι η πίστη, πέτρες για το χτίσιμο είναι η υπακοή, η μακροθυμία, η εγκράτεια, η συμπάθεια, η εκκοπή του ιδίου θελήματος, η πραότητα. Γωνιές της οικοδομής είναι η υπομονή και η ανδρεία, λάσπη ανάμεσα στις πέτρες η ταπείνωση, δοκάρια η διάκριση σε κάθε περίπτωση, στέγη όλης της οικοδομής η αγάπη, και τελικά περιτοίχιση της τάρτσας και πάλι η ταπείνωση>. (Διδασκαλία ιδ΄ , περί οικοδομής και αρμολογίας των της ψυχής αρετών, 150&151).

(Παράγραφος που χρησιμοποιήθηκε στην video-ταινία <ΠΑΘΗ & ΑΡΕΤΕΣ> του μεταχικού προγράμματος σπουδών μας).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

A) ΠΗΓΕΣ:

1) Ἀββᾶ Δωροθέου - Ἔργα Ἀσκητικά. (Εἰσαγωγή - Κείμενο - Μετάφραση - Σχόλια - Πίνακες). Ἐκδόσεις "Ἐτοιμασία", Ἱερᾶς Μονῆς Τιμίου Προδρόμου, Καρέας 1993.

2) Ἀββᾶ Dorotheos – Practical Teaching on the Christian Life. Translation, introduction and glossary by Constantine Scouteris. Athens 2000.

B) ΒΟΗΘΗΜΑΤΑ

1) Κορναράκη Ἰωάννου, Στοιχεῖα Νηπιτικῆς Ψυχολογίας, Θεσσαλονίκη 1963.

2) Σταυρόπουλου Ἀλεξάνδρου, Ἐπιστήμη καί Τέχνη τῆς Ποιμαντικῆς, ἐκδόσεις "Ἀρμός".

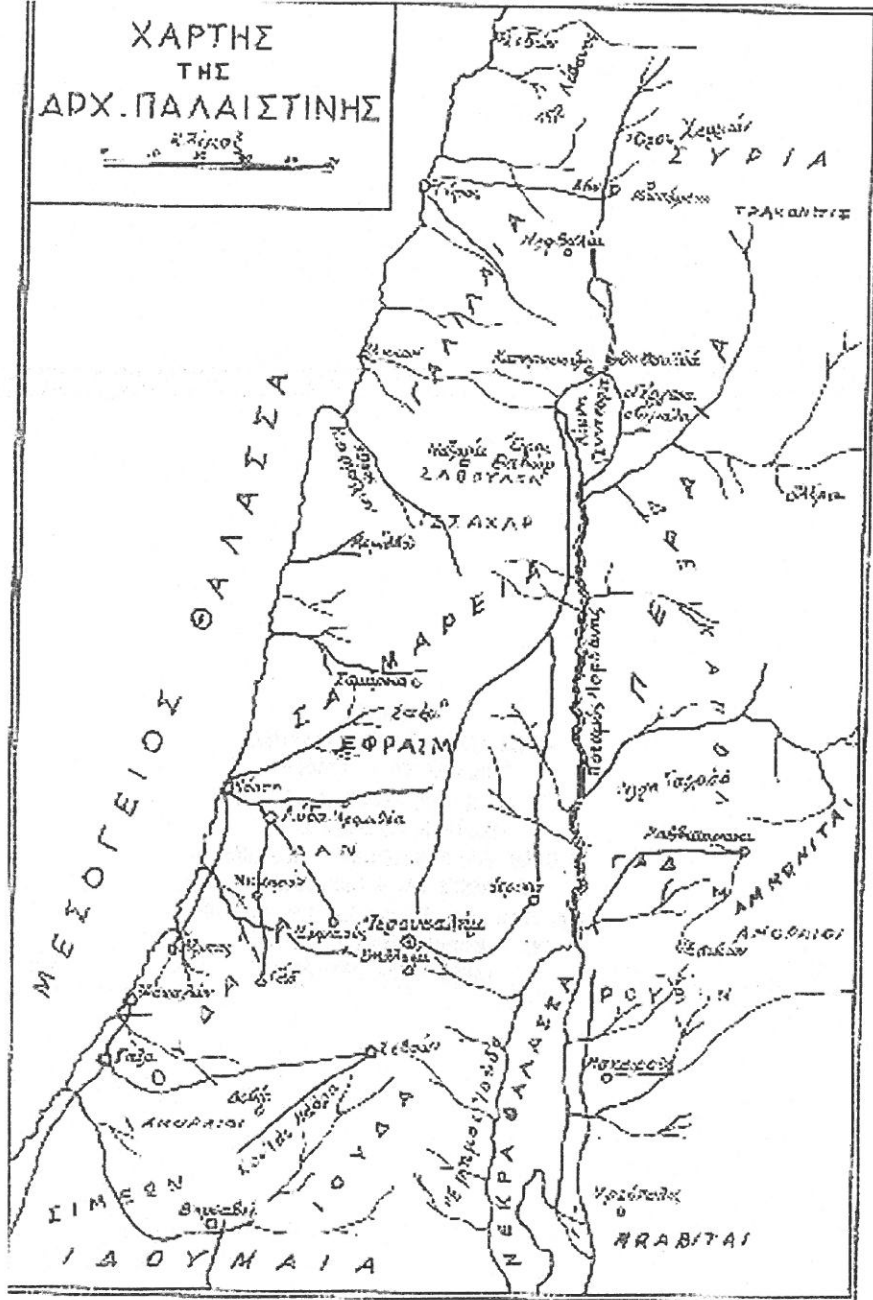
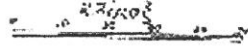
3) Τοῦ ἰδίου, Συμβουλευτική Ποιμαντική, ἐκδόσεις "Λύχνος".

4) Τοῦ ἰδίου, Ποιμαντική πολλαπλῶν διαδρομῶν, Ἀθήνα 1995.

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

Σελ.	= Σελίδα -ες
Βλ.	= Βλέπε -τε
κ.	= κύριος
Ἐκδ.	= Ἐκδόσεις
κ.λ.π.	= καί λοιπά
Ἄλ.	= Ἀλέξανδρος
Ἱ. Μ.	= Ἱερά Μονή
Ἐνθ' ἄνωτ.	= Ἐνθ' ἄνωτέρω
μ. Χ.	= μετά Χριστόν
Καθ.	= Καθηγητής
κ. ἐ.	= καί ἐξῆς
Δηλ.	= Δηλαδή
Πρβλ.	= Παράβαλε
Ματθ.	= Κατά Ματθαίον Εὐαγγέλιον
Ἰω.	= Κατά Ἰωάννην Εὐαγγέλιον
Β' Κορ.	= Β' πρὸς Κορινθίους Ἐπιστολή
Ἄπ.	= Ἀπόστολος
Ἄγ.	= Ἄγιος -ία
μν. ἔργο	= μνημονευθέν ἔργο
θ.	= θεῖος -α
Α' Κορ.	= Α' πρὸς Κορινθίους Ἐπιστολή
Γεν.	= Γένεση
Ἐβρ.	= Πρὸς Ἑβραίους Ἐπιστολή
Κεφ.	= Κεφάλαιο
P. G.	= Patrologia Graeca

ΧΑΡΤΗΣ
ΤΗΣ
ΑΡΧ. ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗΣ

ΤΕΛΟΣ
ΚΑΙ
ΤΩ ΘΕΩ ΔΟΞΑ